

SVEA HOVRÄTT
Mark- och miljööverdomstolen
060203

DOM
2022-11-23
Stockholm

Mål nr
M 14880-21

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Östersunds tingsrätts, mark- och miljödomstolen, deldom 2021-11-19 i mål nr M 3586-19, se bilaga A

PARTER

Klagande

Länsstyrelsen Västernorrland

Motpart

Nouryon Pulp and Performance Chemicals AB

Ombud: Advokat S.Å.W-S.

SAKEN

Ansökan om tillstånd enligt 9 kap. miljöbalken till befintlig och utökad verksamhet för tillverkning av EXPANCEL mikrosfärer vid Stockviksverken i Sundsvalls kommun

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSLUT

Mark- och miljööverdomstolen avslår överklagandet.

Dok.Id 1867783

Postadress
Box 2290
103 17 Stockholm

Besöksadress
Birger Jarls Torg 16

Telefon
08-561 670 00
08-561 675 50

E-post: svea.hovratt@dom.se
www.svea.se

Telefax

Expeditionstid
måndag – fredag
09:00–16:30

YRKANDEN I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

Länsstyrelsen i Västernorrlands län har, såsom talan slutligen har formulerats, yrkat att Mark- och miljööverdomstolen ska ändra utredningsföreskriften U1 enligt följande:

”Bolaget ska undersöka suspenderade ämnen i utgående vatten avseende innehåll av plastpartiklar och deras partikelstorlek. De suspenderade ämnenas långsiktiga effekt på vattenlevande arter ska också utredas.

Av redovisningen ska framgå vilka partikelstorlekar som behöver följas upp och begränsas utifrån påverkan på miljön.

Resultatet av utredningen och förslag till villkor för att minimera utsläppen och påverkan på vatten ska redovisas till domstolen senast 31 december 2023.”

Länsstyrelsen har vidare yrkat att Mark- och miljööverdomstolen ska ändra prøvotidsföreskriften vad gäller utsläpp av totalt organiskt kol (TOC) till vatten enligt följande:

”Under prøvotiden gäller följande provisoriska föreskrift till dess annat beslutats:

Utsläpp till vatten av TOC får inte överstiga 1970 mg/l som årsmedelvärde. Utsläppet ska kontrolleras genom uttag av flödesproportionella prover. Analyser ska genomföras på veckosamlingsprov.

Mängden utsläpp (till vatten) får högst uppgå till nedan angivna månadsmedelvärden. Utsläppen ska kontrolleras genom flödesproportionell provtagning. Villkoret är uppfyllt om minst tio av månadsmedelvärdena under kalenderåret klarar gränsvärdet.

TOC	20 kg/ton produkt
Suspenderade ämnen	0,7 kg/ton produkt
Akrylnitril + metakrylnitril	0,07 kg/ton produkt
Metylmetakrylat + metylakrat	0,006 kg/ton produkt
Vinylidenklorid	0,008 kg/ton produkt”

Nouryon Pulp and Performance Chemicals AB har motsatt sig ändring av mark- och miljödomstolens deldom.

UTVECKLING AV TALAN I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

Parterna har anfört i huvudsak följande.

Länsstyrelsen

Länsstyrelsen anser att det inte är tillräckligt att reglera verksamhetens utsläpp till vatten enbart i form av TOC. En reglering av enbart TOC begränsar inte de ämnen i avloppsvattnet som är särskilt skadliga för vattenmiljön. Utfallet av den utredning som länsstyrelsen anser är nödvändig får också avgöra hur kontroll ska ske, om ytterligare rening behövs samt hur utsläppet ska regleras.

Utredningsföreskriften U1

Med anledning av det som framkommit i den prøvotidsutredning som bolaget lämnat in till mark- och miljödomstolen rörande U1 bör denna föreskrift kompletteras med en utredning av de suspenderade ämnenas innehåll av plastpartiklar och dess effekter på miljön. Syftet med utredningen är att få kunskap om plastpartiklarnas storlek och antal i det suspenderade materialet för att kunna kontrollera utsläppet av dessa och följa upp effekterna på lång sikt på vattenlevande djur. Utredningen ska också ge ett underlag för hur utsläppet till vatten närmare ska regleras.

Vid bolagets produktion sker en blandning av monomerer och olika typer av polymerer (partiklar) bildas. Länsstyrelsen menar att nedbrytbarheten hos de solida mikroplasterna och mikrosfärerna i det suspenderade materialet inte är klarlagd. Som länsstyrelsen tidigare framfört tyder mycket på att mindre partikelstorlek innebär en högre risk för negativa effekter i miljön vid utsläpp till i vatten. Det innebär att det kan vara storleken och antalet partiklar, inte utsläppsmängden som är avgörande. Därför bör antalet partiklar samt storlek på partiklarna i utsläppet utredas. Partiklarna är mycket lätta vilket gör det svårt att jämföra med utsläpp från andra industrier med mer kompakta partiklar.

Prövotidsföreskriften vad gäller utsläpp av totalt TOC till vatten

Av bolagets miljörapport avseende år 2020 framgår att utsläppt mängd TOC per ton producerad produkt understiger 15 kg med undantag för maj månad. Vidare framgår att det endast är en mindre del av TOC som utgörs av suspenderat material och att de mängder suspenderade ämnen som släpps ut är betydligt lägre än den provotidsföreskrift som länsstyrelsen föreslår.

Akrylnitril, metakrylnitril, metylmetakrylat, metylakrylat samt vinylidenklorid ingår i bolagets råvara och förekommer som en del av utsläppet av TOC. Dessa ämnen är allergiframkallande och/eller cancerogena samt miljöfarliga. Mot bakgrund av deras särskilda egenskaper och farlighet för miljön anser länsstyrelsen att de ska regleras särskilt. Dessa ämnen regleras också i tillståndet för den befintliga verksamheten. Enligt länsstyrelsens uppfattning finns det skäl att utsläppet till vatten även fortsatt ska preciseras i enlighet med detta under provotiden.

Av bolagets vid mark- och miljödomstolen ingivna handlingar framgår att de suspenderade ämnen som släpps ut består av mikrosfärer. Plastpartiklarnas egenskaper i det suspenderade materialet skiljer sig från övrigt innehåll i TOC och utsläppen av suspenderade ämnen behöver därför regleras. Även om bolaget menar att det inte finns någon anledning att utreda vare sig förekomst eller att föreskriva begränsningsvärden för utsläppsföreskrifter av suspenderade ämnen eller monomerer eftersom de inte förekommer i analyserbara halter (förutom metylakrylnitril), vidhåller länsstyrelsen att dessa ämnen ska regleras under provotiden.

Länsstyrelsen anser att utsläppen ska regleras vad gäller mängden per producerad ton produkt. Att föreskriften uppfylls om tio av tolv månadsmedelvärden innehålls medför att det inte kan anses vara ett orimligt krav.

Bolaget

Utredningsföreskriften U1

Länsstyrelsen lyfter fram påverkan på vattenlevande djur såsom filtrerare (t.ex. blåmusslor). Halten av partiklar i vattnet går inte att analysera med standardiserade metoder, varför bolaget ifrågasätter hur tester i enlighet med länsstyrelsens föreslagna lydelse skulle kunna genomföras och utvärderas på ett vetenskapligt sätt samt hur resultatet skulle kunna ligga till grund för nya villkorsparametrar.

Susp-halten är normalt under 5 mg/l och inbegriper partiklar >1,6 mikrometer. Några standardtester för mikroplaster finns inte, men de tester som ändå används vid några externa laboratorier kan analysera och identifiera plastpartiklar ned till storleksordningen 2 mikrometer. Då susp-analysen redan inkluderar dessa partiklar, och halten normalt är <5 mg/l, blir det omöjligt att utvärdera ett försök med filtrerare.

En fördjupad utredning av avloppsvattnets innehåll av ämnen eller partiklar är inte motiverad, varken miljömässigt eller tekniskt. Bolaget har redan genomfört och redovisat en prövotidsutredning angående utsläpp av TOC till vatten och visat att det finns reningsteknik som kan minska utsläppet av TOC med cirka 90 %, för det fall mark- och miljödomstolen anser att ytterligare rening behövs. De utredningar länsstyrelsen önskar att bolaget ska genomföra skulle göra att beslutet om eventuell rening skjuts upp med ett flertal år. Eftersom bolaget behöver och önskar snabbare besked angående när BATC CWW ska gälla för verksamheten, och besked angående eventuella krav på en ny reningsanläggning, vore en sådan tidsfördröjning olycklig.

Prövotidsföreskriften vad gäller utsläpp av totalt TOC till vatten

Bolaget anser inte att provisoriska föreskrifter för suspenderad substans (susp) eller monomerer behövs eftersom de knappt förekommer i analyserbara halter i processavloppsvattnet. Resultaten av analyserna i bolagets avloppsvatten rapporteras vanligen som mindre än 5 mg/l, dvs. under rapporteringsgränsen. Eftersom susp inte förekommer i analyserbara halter vid analyserna finns det inte någon anledning att vare

sig utreda förekomst av susp eller att föreskriva utsläppsföreskrifter. Bolaget analyserar susp varje vecka som kontroll av reningsanläggningens funktion.

Länsstyrelsen har även föreslagit provisoriska föreskrifter för monomererna akrylnitril, metakrylnitril, metylmetakrylat, metylakrylat och vinylidenklorid. Inte heller monomerer förekommer i analyserbara halter, med undantag för metakrylnitril som ibland rapporteras i halter nära nedre rapporteringsgränsen som är 0,10 mg/l. Eftersom monomererna sällan ens förekommer i analyserbara halter finns det inte någon anledning att föreskriva om begränsningar av utsläppen. Bolaget analyserar monomerer varje vecka för kontroll av produktionsprocessernas funktion.

Det bestrids att utsläpp ska regleras per producerat ton så som föreslagits av länsstyrelsen. Halt och årsmängd är ett lämpligare mått. Den främsta anledningen till detta är att veckovärden i kg/ton vid tillverkning av expanderbara mikrosfärer ger högre värden i kg/ton när produktionen är låg och produktionen svänger mycket. Det skapar en onödig oro för risken för att överskrida föreskrivna mängder. Högre värden syntes tydligt när covidpandemin orsakade stora svängningar i produktionsmängden. Därutöver är BAT-AEL-värdena i BAT-slutsatserna formulerade som haltvärden, varför det är mindre administrativt krävande att använda samma slags enheter.

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSKÄL

De frågor som Mark- och miljööverdomstolen ska pröva är dels om bolaget ska åläggas att även utreda suspenderade ämnen i utgående vatten, dels om ett tillägg ska göras i den provisoriska föreskriften vad gäller utsläpp av totalt TOC till vatten. Mark- och miljööverdomstolen gör följande bedömning.

Utredningsföreskriften U1

Med stöd av 22 kap. 27 § miljöbalken har mark- och miljödomstolen skjutit upp fastställandet av slutliga villkor bl.a. avseende utsläpp av TOC till vatten.

Mark- och miljödomstolen ålade i utredningsföreskriften U1 bolaget att utvärdera pågående utredningar och försök att begränsa utsläpp av TOC till vatten. Resultatet av utredningarna med förslag till slutliga villkor skulle redovisas till domstolen senast den 30 november 2021. Bolaget redovisade utredningarna i enlighet med föreskriften. Frågan är nu om det ska fastställas en utredningsföreskrift som innebär att bolaget bl.a. ska undersöka mängden plastpartiklar och partiklarnas storlek i utgående vatten, och redovisa resultatet senast den 31 december 2023. Syftet med förslaget på utredning är enligt länsstyrelsen att få kunskap om plastpartiklarna för kontroll, uppföljning av långsiktiga effekter och fastställande av slutliga villkor.

Den typ av mikrosfärer som släpps ut kan förväntas påverka miljön till exempel genom att tas upp av filtrerande djur eller störa födoupptaget för filtrerande djur och eventuellt även ackumuleras i näringskedjan. Mikroplaster anses generellt vara långlivade i miljön och det är rimligt att anta att detta gäller även för de mikrosfärrester som släpps ut från den aktuella verksamheten. Med hänsyn till dessa egenskaper är det motiverat att minimera utsläppen av mikrosfärer så långt som möjligt.

Länsstyrelsen har argumenterat för att karaktären på de plastpartiklar som släpps ut kan innebära att miljöeffekterna underskattas när bedömningen görs utifrån mängden suspenserat material i stället för antal och storlek på partiklarna. Vidare påpekar länsstyrelsen att de standardiserade toxicitetstest som bolaget har använt inte säkert fångar upp den typen av miljöpåverkan som mikroplaster ger. Jämfört med andra typer av suspenderat material är det dock relativt små mängder som släpps ut från bolagets verksamhet och utsläppen är så begränsade att de inte kan förväntas ge någon betydande lokal negativ miljöpåverkan. Mot bakgrund av vad bolaget har anfört om att den befintliga reningstekniken avskiljer 99,5 % av partiklarna och att halterna av suspenderat material i reningen understiger rapporteringsgränsen för den använda analysmetoden bedömer domstolen att det inte är motiverat att kräva att bolaget vidtar ytterligare utredningar avseende partiklarna. Länsstyrelsens yrkade tillägg till utredningsföreskriften U1 ska därför avslås.

Prövotidsföreskriften vad gäller utsläpp av totalt TOC till vatten

Mark- och miljööverdomstolen har ovan funnit att det inte föreligger skäl att förordna om ytterligare utredning med avseende på utsläpp av TOC inom ramen för U1. Den av mark- och miljödomstolen föreskrivna utredningen U1 har redovisats dit för cirka ett år sedan. Behandling av frågan rörande slutliga villkor avseende utsläpp av TOC kommer alltså snart att hanteras vidare av mark- och miljödomstolen.

Av utredningen framgår att bolaget kontrollerar suspenderat material och monomerer veckovis samt att resultatet av dessa kontroller tydligt visar att utsläppen konsekvent och under en längre tid har understigit gällande begränsningsvärden. Det finns enligt Mark- och miljööverdomstolen inte skäl att under återstående provotid vare sig föreskriva om högsta tillåtna mängder av TOC och däri ingående ämnen, eller att reglera kontrollen av utsläppen genom en särskild föreskrift.

Länsstyrelsens yrkande om ytterligare provisoriska föreskrifter under provotiden ska därför avslås. Frågan huruvida kontroll av utsläppen ska fastställas i ett slutligt villkor bör enligt Mark- och miljööverdomstolen däremot övervägas i samband med mark- och miljödomstolens fortsatta handläggning.

Sammanfattningsvis avslår Mark- och miljööverdomstolen därför länsstyrelsens överklagande.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga B

Överklagande senast den 2022-12-21

I avgörandet har deltagit hovrättsråden Liselotte Rågmark och Henrik Jonsson, tekniska rådet Torbjörn Johansson samt tf. hovrättsassessorn Alexandra Tavaststjerna, referent.

Målet har föredragits av hovrättsfiskalen Peder Mühlenbock.

ÖSTERSUNDS TINGSRÄTT
Mark- och miljödomstolen

DELDOM
2021-11-19
meddelad i Östersund

Mål nr M 3586-19

SÖKANDE

Nouryon Pulp and Performance Chemicals Aktiebolag

Ombud: Advokat S.Å.W-S.

SAKEN

Ansökan om tillstånd enligt 9 kap. miljöbalken till befintlig och utökad verksamhet för tillverkning av EXPANCEL[®] mikrosfärer vid Bolagets anläggning i Stockviksverken i Sundsvalls kommun.

Avrinningsområde: 41/42 N: 6914133 E: 622637
Anlägnings-ID: 21466

DOMSLUT

Mark- och miljödomstolen slutför den specifika miljöbedömningen och godkänner miljökonsekvensbeskrivningen samt meddelar Nouryon Pulp and Performance Chemicals Aktiebolag tillstånd enligt miljöbalken att vid Bolagets anläggningar på fastigheterna A m.fl., Stockviksverken Njurunda, Sundsvalls kommun bedriva befintlig och framtida verksamhet omfattande att årligen tillverka 22 000 ton expanderbara mikrosfärer – EXPANCEL[®].

Verkställighet

Tillståndet får tas i anspråk även om det inte har vunnit laga kraft.

Återkallelse av befintliga tillstånd

Befintliga tillstånd upphör att gälla med stöd av 24 kap. 3 § första stycket 6 miljöbalken från det att denna dom vunnit laga kraft och Bolaget tagit tillståndet i anspråk.

Dok.Id 336965

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 708 831 28 Östersund	Storgatan 6	063-15 06 00 E-post: mmd.ostersund@dom.se www.ostersundstingsratt.domstol.se	063-15 06 90	måndag – fredag 08:00–16:00

Villkor

Allmänt

1. Verksamheten ska bedrivas i huvudsaklig överensstämmelse med vad Bolaget uppgivit eller åtagit sig i målet.

Luft

2. Utsläppen av processgaser från polymeriseringsprocessen ska, utom vid bypass och vid stopp för service m.m., renas genom regenerativ termisk oxidation (RTO) eller utrustning med motsvarande reningsresultat.

3. Utsläppen av flyktiga organiska ämnen från reningsanläggningen för polymeriseringen får inte överstiga 300 kg per år, räknat som TOC (totalt organiskt kol).

4. Reningsanläggningen för processgaser från polymeriseringen ska ha en tillgänglighet som inte är lägre än 95 procent, räknat som medelvärde per år. Tillsynsmyndigheten ges rätt att i händelse av t.ex. haveri medge undantag från kravet på tillgänglighet.

5. Utsläpp av drivgaser och monomerer till luft från punktkällor i verksamheten får inte överstiga 65 ton per år räknat som totalt organiskt kol (TOC). Av dessa får högst 6 ton per år utgöras av halogenerade flyktiga organiska ämnen.

Vatten

6. Utsläpp till vatten av totalkväve får inte överstiga 650 mg/l som månadsmedelvärde och högst uppgå till 115 ton per år. Villkoret för månadsmedelvärde ska anses uppfyllt om tio av månadsmedelvärdena klarar värdet. Utsläppen ska kontrolleras genom uttag av flödesproportionella prover. Analys ska genomföras på vecko-samlingsprover.

Buller

7. Buller från verksamheten får utomhus vid närmaste bostäder inte överskrida följande ekvivalenta ljudnivåer.

Dagtid måndag – fredag (kl. 06-18)	50 dB(A)
Dagtid lördag, söndag, helgdag (kl. 06-18)	45 dB(A)
Kvällstid (kl. 18-22)	45 dB(A)
Nattetid (kl. 22-06)	40 dB(A)

Maximala ljudnivåer ($L_{FMmax} > 55$ dBA) får inte förekomma nattetid kl. 22–06 annat än vid enstaka tillfällen.

Ljudimmissionsmätningar alternativt närfältsmätningar och beräkningar ska användas för att fastställa ljudnivåer och ska genomföras efter sådana förändringar av verksamheten som kan medföra ökat buller eller när tillsynsmyndigheten så begär. Om det vid utförd mätning framkommer att ljudnivåer överstiger angivna villkorsvärden ska underrättelse om detta lämnas till tillsynsmyndigheten snarast och senast inom en vecka från det att resultatet kommit till Bolagets kännedom. Underrättelsen ska innehålla uppgifter om vilka åtgärder Bolaget avser att vidta för att ett överskridande inte ska upprepas. Villkoret ska anses uppfyllt om en förnyad mätning inom två månader, eller den längre tid som tillsynsmyndigheten medger, från det att överskridandet kommit till Bolagets kännedom, ger ett resultat som inte överskrider värdet.

Kemikalier m.m.

8. Kemiska produkter och farligt avfall ska hanteras och förvaras på ett sådant sätt att spill eller läckage inte når dag- eller spillvattennät och så att förorening av mark, ytvatten eller grundvatten inte sker. Cisterner som innehåller flytande kemiska produkter ska vara invallade eller försedda med fångstdamm.

Invallningen/fångstdammen ska rymma största behållarens volym jämte 10 % av övriga inom samma invallning befintliga behållares volym. Kravet på invallning

gäller även oklassade produkter som förvaras utomhus, om de inte i samråd med tillsynsmyndigheten bedöms riskfria att förvara utan invallning.

Energianvändning

9. Åtgärder ska i skäligen utsträckning successivt vidtas för att effektivisera energianvändningen. Åtgärderna ska utgå från Bolagets energikartläggning som redovisar energianvändningen och hur den kan effektiviseras. En energihushållningsplan ska tas fram i samråd med tillsynsmyndigheten och ges in till tillsynsmyndigheten vart 4 år med början 31 mars 2023. Om det finns skäl får tillsynsmyndigheten medge ändring av tiden.

Av planen ska åtminstone följande framgå.

- Vilka åtgärder som är tekniskt möjliga och realistiska att genomföra, samt kostnaderna och energibesparingen för dessa.
- Kostnads kalkyler omfattande minst total investeringskostnad och återbetalningstid, grundad på åtgärdens livscykelkostnader.
- Vilka åtgärder som har genomförts och bedömning av vilka åtgärder som är skäligen att genomföra kommande fyraårsperiod samt en motivering av varför övriga åtgärder inte bedöms skäligen.

Tillsynsmyndigheten får meddela skäligen villkor om vilka energihushållningsåtgärder, framtagna inom ramen för planen, som ska genomföras och inom vilken tid.

Kontroll

10. Ett förslag till nytt eller uppdaterat kontrollprogram ska lämnas till tillsynsmyndigheten inom tre månader efter att domen vunnit laga kraft.

Avslutande av verksamheten

11. Bolaget ska i god tid innan verksamheten upphör till tillsynsmyndigheten redovisa en plan för avhjälpande av eventuella miljöskador och andra återställningsåtgärder. I planen ska anges hur mark- och vattenområden, grundvatten,

byggnader och anläggningar ska undersökas med avseende på förekomst av föroreningsskador från verksamheten samt hur riskbedömning ska utföras.

Undersökningar och eventuella åtgärder ska planeras och genomföras i samråd med tillsynsmyndigheten. Bolaget ska även anmäla avslutande av del av verksamheten till tillsynsmyndigheten. Myndigheten får därvid vid behov begära att Bolaget ger in en plan för avhjälpande m.m. enligt ovan.

Uppskjutna frågor – utredningsföreskrifter

Med stöd av 22 kap. 27 § miljöbalken skjuter mark- och miljödomstolen upp fastställandet av slutliga villkor avseende utsläpp av TOC till vatten, möjligheten att ersätta fluorinnehållande skumsläckmedel samt omhändertagande av släckmedel.

Mark- och miljödomstolen ålägger Bolaget att genomföra följande utredningar m.m. i samråd med tillsynsmyndigheten.

- U1. Bolaget ska utvärdera pågående utredningar och försök att begränsa utsläpp av TOC till vatten. Resultatet av utredningarna med förslag till slutliga villkor ska redovisas till mark- och miljödomstolen senast 2021-11-30.
- U2. En utredning av möjligheterna att byta till fluorfritt skumsläckmedel ska redovisas till mark- och miljödomstolen senast 2022-07-01.
- U3. Bolaget ska utreda omhändertagandet av släckmedel. Utredningen ska omfatta följande:
 - hur släckmedel kan samlas upp vid tillkommande byggnader och planerat utökat tanklager.
 - hur uppsamling av skum som används på andra platser än vid betongbelagd och invallad yta kan ske.
 - om tvåkammartub och brunnstättning är nödvändig för uppsamling måste tänkt tillvägagångssätt redovisas.

Resultatet av utredningen ska redovisas till mark- och miljödomstolen senast 2022-07-01.

Provisoriska föreskrifter

Under prövotiden gäller följande provisoriska föreskrift till dess annat beslutas:

Utsläpp till vatten av TOC får inte överstiga 1970 mg/l som årsmedelvärde.

Utsläppet ska kontrolleras genom uttag av flödesproportionella prover. Analyser ska genomföras på veckosamlingsprov.

Delegation

Mark- och miljödomstolen överlåter enligt 22 kap. 25 § tredje stycket miljöbalken till tillsynsmyndigheten följande.

- Tillsynsmyndigheten ges rätt att i händelse av t.ex. haveri medge undantag från kravet på tillgänglighet för reningsanläggningen enligt villkor 4.
 - Tillsynsmyndigheten får medge längre tid för förnyad mätning från det att överskridandet gällande buller har kommit Bolaget till känna enligt villkor 7.
 - Om det finns skäl får tillsynsmyndigheten medge ändring av tiden för inlämnandet av energihushållningsplanen enligt villkor 9.
 - Tillsynsmyndigheten får föreskriva ytterligare skäligena villkor om vilka energihushållningsåtgärder, framtagna inom ramen för planen, som ska genomföras och inom vilken tid som föras enligt villkor 9.
-

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

YRKANDEN	8
BAKGRUND.....	8
Tidigare beslut och villkor.....	8
Lokalisering	13
Planförhållanden.....	13
ANSÖKAN	14
Förslag till villkor.....	14
Beskrivning av verksamheten	17
Förändringar vid ansökt verksamhet	23
De allmänna hänsynsreglerna	23
Tillämpning av 16 kap. miljöbalken.....	25
Samråd	26
INKOMNA YTTRANDEN.....	26
Länstyrelsen i Västernorrland.....	27
Myndigheten för samhällsskydd och beredskap MSB	33
BOLAGETS BEMÖTANDE AV YTTRANDEN	34
Villkorsförslag 3.....	34
Villkorsförslag 5.....	35
Villkorsförslag 7,8 och 9.	38
Villkorsförslag 11	38
Länstyrelsens villkorsförslag avseende återställningsåtgärder.....	39
Länstyrelsens villkorsförslag avseende energi	39
Förslag till prøvotidsutredningar	41
Rening av dagvatten	43
Risk och säkerhet	44
DOMSKÄL.....	45
Miljökonsekvensbeskrivning	45
Tillåtlighet.....	46
Verkställighet och återkallelse av befintliga tillstånd	47
Risk- och säkerhetsfrågor	48
Villkor.....	49
Kontroll.....	56
Övrigt.....	57

YRKANDEN

Nouryon Pulp and Performance Chemicals Aktiebolag (Bolaget) hemställer att mark- och miljödomstolen lämnar Bolaget tillstånd att årligen tillverka 22 000 ton expanderbara mikrosfärer - EXPANCEL®.

Bolaget hemställer att mark- och miljödomstolen godkänner miljökonsekvensbeskrivningen.

Bolaget hemställer att mark- och miljödomstolen föreskriver att tillståndet får tas i anspråk utan att det vunnit laga kraft.

Bolaget hemställer att mark- och miljödomstolen föreskriver att 2001 års tillstånd med efterföljande domar upphör att gälla när nu ansökt tillstånd vinner laga kraft.

BAKGRUND

Bolaget bedriver tillverkning av expanderbara mikrosfärer EXPANCEL® på nedre området av Stockviks industriområde söder om Sundsvall.

Expanderbara mikrosfärer kan förenklat beskrivas som små plastkolor med termoplastiskt skal som innehåller en droppe drivgas. Vid uppvärmning expanderar gasen och blåser upp mikrosfären.

Kunderna finns inom många olika områden som t.ex. fordons- och färgindustri, men EXPANCEL® används även för mycket specifika användningsområden såsom bl.a. vinkorkar, skosulor, fyllmedel till tryckfärger och underredsmassa till bilar.

Tidigare beslut och villkor

Miljödomstolen vid Östersunds tingsrätt lämnade genom deldom den 29 mars 2001 i mål nr M 15-00 tillstånd enligt miljöbalken till en produktion av 12 000 ton per år mikrosfärer - EXPANCEL® - samt uppföra och driva anläggningar härför.

Miljödomstolen föreskrev dels villkor, dels prøvotidsutredningar avseende utsläpp till luft och vatten. Miljödomstolen, sedermera mark- och miljödomstolen, har efter deldomen 2001 avgjort ett stort antal frågor med anknytning till 2001 års dom.

Allmänt villkor

1. Verksamheten skall, inbegripet åtgärder för att minska vatten-, luft- och markföroreningar samt andra störningar för omgivningen, bedrivas i huvudsaklig överensstämmelse med vad Bolaget uppgivit eller åtagit sig i målet.

Mindre ändring av anläggningen eller verksamheten får utföras efter godkännande av tillsynsmyndigheten under förutsättning att sådan ändring inte bedöms medföra ökad förorening eller annan störning för omgivningen.

Reningsanordningar skall drivas så att största möjliga reningsresultat nås. Om installerade reningsanordningar eller delar av dessa faller bort får anslutna tillverkningsprocesser drivas tidsbestämt och enligt föreskrifter som meddelas av tillsynsmyndigheten. Utsläpp på grund av dessa omständigheter skall innefattas av gällande begränsningsvärden. (Dedom den 29 mars 2001 i mål nr M 15-00).

Övriga villkor

1. Miljödomstolen överlåter i enlighet med 22 kap. 25§ miljöbalken åt tillsynsmyndigheten att meddela ytterligare föreskrifter gällande Handlingsprogram och Säkerhetsrapport i enlighet med lag om åtgärder för att förebygga och begränsa följderna av allvarliga kemikalieolyckor (1999:381) och förordning om åtgärder för att förebygga och begränsa följderna av allvarliga kemikalieolyckor (1999:382). (Dedom den 29 mars 2001 i mål nr M 15-00).

2. Bolaget ska årligen i miljörapporten till tillsynsmyndigheten rapportera hur arbetet med att miljöanpassa transporter bedrivs. (Dedom den 29 mars 2001 i mål nr M 15-00).

3. Bolaget skall årligen i miljörapporten till tillsynsmyndigheten rapportera hur arbetet med att effektivisera energianvändningen bedrivs. (Dedom den 29 mars 2001 i mål nr M 15-00).

4. Kemikalier som lagras utomhus skall lagras på hårdgjorda ytor och hanteras så att risk för tillförsel av kemikalier till grundvatten samt dag- och spillvattennät ej föreligger. Cisterner innehållande kemikalier skall vara invallade eller försedda med fångstdamm. Invallningen/fångstdammen skall rymma största behållarens volym jämte 10 % av övriga inom samma invallning befintliga behållares volym.

Miljödomstolen överlåter i enlighet med 22 kap. 25 § miljöbalken åt tillsynsmyndigheten att meddela undantag härifrån. Bolaget skall i samråd med tillsynsmyndigheten utarbeta skötsel- och drifrutiner för all kemikaliehantering. (Dedom den 29 mars 2001 i mål nr M 15-00).

5. Bolaget skall i samråd med tillsynsmyndigheten upprätta en intern avfallsplan med beaktande av gällande EU-direktiv och förordningar i övrigt. Sådan avfallsplan skall redovisas till tillsynsmyndigheten senast den 1 september 2001 och revideras årligen. Bolaget skall i god tid innan efterbehandlingsarbeten blir aktuella redovisa en plan för detta arbete till tillsynsmyndigheten. Miljödomstolen överlåter i enlighet med 22 kap. 25 § miljöbalken åt tillsynsmyndigheten att fastställa villkor för avfallsbehandling av mark och byggnader. (Dedom den 29 mars 2001 i mål nr M 15-00).

6. Buller från verksamheten får utomhus vid bostäder som riktvärden inte överskrida följande ekvivalenta ljudnivåer.

Dagtid (kl. 06-18) 50 dB(A)

Natttid (kl. 22-06) 40 dB(A)

Övrig tid 45 dB(A)

Momentan ljudnivå natttid får som riktvärde inte överskrida 55 dB(A). (Dedom den 29 mars 2001 i mål nr M 15-00).

5. För verksamheten skall finnas ett kontrollprogram som med tillräcklig noggrannhet möjliggör kontroll av att tillstånd med villkor och föreskrifter följs. Utformning av kontrollprogrammet avseende toxicitet av avloppsvattnet skall ske i samråd med Fiskeriverket.

(Dom 2008-11-18 i mål M 15-00).

1. Mängden utsläpp (till vatten) får högst uppgå till nedan angivna månadsmedelvärden. Utsläppen ska kontrolleras genom automatisk provtagning. Villkoret är uppfyllt om minst tio av månadsmedelvärdena under kalenderåret klarar begränsningsvärdet.

	Kg/ton produkt	Kg/ton produkt fr.o.m. 2015
TOC	24	20
Kväve, tot	17	13
Susp	0,7	0,7
Akrylnitril + metakrylnitril	0,07	0,07
Vinylidenklorid	0,006	0,006
Metylmetakrylat + metylakrylat	0,008	0,008
Krom, tot	0,0013	0,0010

(Dom den 30 oktober 2014 i mål nr M 15-00)

2. Avloppsvatten från tillverkning där ammoniak använts vid efterbehandling får fr.o.m. 2016 inte släppas ut till recipienten. (Dom den 30 oktober 2014 i mål nr M 15-00).

3. I miljörapporten ska det varje år finnas redogjort för Bolagets arbete med utbytet av kväveinnehållande och krominnehållande kemikalier till andra, mindre miljöpåverkande kemikalier. (Dom den 30 oktober 2014 i mål nr M 15-00).

4. Ett förslag till nytt eller uppdaterat kontrollprogram ska lämnas till tillsynsmyndigheten inom 3 månader efter att domen vunnit laga kraft. Förslaget ska innehålla bl.a. fortsatta undersökningar av avloppsvattnets egenskaper gällande bland annat nedbrytbarhet, bioackumulerbarhet och biologiska långtidseffekter. (Dom den 30 oktober 2014 i mål nr M 15-00).

Vidare delegerade mark- och miljödomstolen genom domen den 30 oktober 2014 till tillsynsmyndigheten att föreskriva de ytterligare villkor som anses nödvändiga a) om vattnet i recipienten utanför blandningszonen har toxiska egenskaper, eller b) med hänsyn till vad som framkommer i de fortsatta undersökningarna enligt kontrollprogrammet.

1. Utsläppen av processgaser från polymerinsineringsprocessen ska, utom vid bypass och vid stopp för service m.m., renas i en Regenerative Thermal Oxidizer (RTO). (Dom den 10 september 2018 i mål M 1986-17).

2. Utsläppen av flyktiga organiska ämnen från RTO-anläggningen får inte överstiga 300 kg per år, räknat som TOC (totalt organiskt kol). (Dom den 10 september 2018 i mål M 1986-17).

3. RTO-anläggningen ska ha en tillgänglighet som inte understiger 95 procent, räknat som medelvärde per år. Tillsynsmyndigheten ges rätt att i händelse av t.ex. haveri medge undantag från kravet på tillgänglighet. (Dom den 10 september 2018 i mål M 1986-17)

4. Utsläpp till luft från verksamheten får inte överstiga 33 ton drivgaser och 5 ton monomerer per år. (Dom den 10 september 2018 i mål M 1986-17)

5. Utsläppen av TOC från RTO-anläggningen ska kontrolleras genom mätning på sätt som anges i kontrollprogrammet. (Dom den 10 september 2018 i mål M 1986-17)

6. Utsläppen av flyktiga organiska ämnen från polymeriseringsprocessen vid bypass ska kontrolleras genom beräkning på sätt som anges i kontrollprogrammet. (Dom den 10 september 2018 i mål M 1986-17).

7. Utsläppen av flyktiga organiska ämnen från polymeriseringsprocessen vid stopp för service m.m. ska kontrolleras genom beräkning på sätt som anges i kontrollprogrammet. (Dom den 10 september 2018 i mål M 1986-17).

8. Utsläppen av flyktiga organiska ämnen från efterbehandlingsstegen ska kontrolleras minst fyra gånger per år genom mätning på sätt som anges i kontrollprogrammet. (Dom den 10 september 2018 i mål M 1986-17).

Lokalisering

Anläggningen är lokaliserad till Stockviks industriområde i Sundsvalls kommun, Västernorrlands län. Området ligger 7 km söder om Sundsvalls tätort vid stranden av Svartviksfjärden. Avståndet från tillverkningen till närmaste planlagda bostäder är ca 400 m. Tanklagret är beläget ca 300 m från närmaste bostäder. I den närmaste omgivningen finns en fotbollsplan och en samlingslokal.

Bolagets verksamhet ligger ca 1,2 km från naturreservatet Klampenborg. Nedre Ljungan, beläget ca. 2,5 km söder om verksamheten, är ett riksintresse för naturvård med outbyggd älvsträcka som utgör en sällsynt och värdefull naturmiljö. Sundsvalls södra bergsområden, ett område med särskilt goda förutsättningar för berikande upplevelser i natur- och kulturmiljöer, är ett riksintresse för friluftsliv.

Tillverkningen i Stockvik är unik i Europa och anläggningen är Bolagets enda för tillverkning av expanderbara mikrosfärer.

Planförhållanden

Stockviksverken omfattas av stadsplan, A m.fl., Stockviksverken Njurunda, Sundsvalls kommun, beslutad 12 juni 1984.

BOLAGETS ANSÖKAN

Efterfrågan på EXPANCEL[®] har ökat starkt de senaste åren. Trenden att tillverka lättare produkter har en stark hållbarhetsaspekt eftersom lättviktsprodukter i många fall leder till lägre miljöpåverkan under sin livscykel.

Ansökan omfattar såväl befintlig som utökad produktion upp till 22 000 ton mikro-sfärer, EXPANCEL[®], per år samt de åtgärder i form av fr.a. fler reaktorer som behövs för att nå denna mängd.

Förslag till villkor

Bolaget har efter skriftväxling och vid huvudförhandling justerat förslag till slutliga villkor enligt följande.

Allmänt

1. Verksamheten ska bedrivas i huvudsaklig överensstämmelse med vad Bolaget uppgivit eller åtagit sig i målet.

Luft

2. Utsläppen av processgaser från polymeriseringsprocessen ska, utom vid bypass och vid stopp för service m.m., renas genom regenerativ termisk oxidation (RTO) eller utrustning med motsvarande reningsresultat.

3. Utsläppen av flyktiga organiska ämnen från reningsanläggningen för polymeriseringen får inte överstiga 300 kg per år, räknat som TOC (totalt organiskt kol).

4. Reningsanläggningen för processgaser från polymeriseringen ska ha en tillgänglighet som inte är lägre än 95 procent, räknat som medelvärde per år. Tillsynsmyndigheten ges rätt att i händelse av t.ex. haveri medge undantag från kravet på tillgänglighet.

5. Utsläpp av drivgaser och monomerer till luft från punktkällor i verksamheten får inte överstiga 65 ton per år räknat som totalt organiskt kol (TOC). Av dessa får högst 6 ton per år utgöras av halogenerade flyktiga organiska ämnen.
6. Utsläppen av TOC från RTO-anläggningen ska kontrolleras genom mätning på sätt som anges i kontrollprogrammet.
7. Utsläppen av flyktiga organiska ämnen från polymeriseringsprocessen vid bypass ska kontrolleras genom beräkning på det sätt som anges i kontrollprogrammet.
8. Utsläppen av flyktiga organiska ämnen från polymeriseringsprocessen vid stopp för service m.m. ska kontrolleras genom beräkning på det sätt som anges i kontrollprogrammet.
9. Utsläppen av flyktiga organiska ämnen från efterbehandlingsstegen ska kontrolleras minst fyra gånger per år genom mätning på det sätt som anges i kontrollprogrammet.

Vatten

10. Utsläpp till vatten av totalkväve får inte överstiga 650 mg/l som månadsmedelvärde och högst uppgå till 115 ton per år. Villkoret för månadsmedelvärde ska anses uppfyllt om tio av månadsmedelvärdena klarar värdet. Utsläppen ska kontrolleras genom uttag av flödesproportionella prover. Analyser ska genomföras på veckosamlingsprov.

Buller

11. Buller från verksamheten får utomhus vid närmaste bostäder inte överskrida följande ekvivalenta ljudnivåer.

Dagtid måndag – fredag (kl. 06-18)	50 dB(A)
Dagtid lördag, söndag, helgdag (kl. 06-18)	45 dB(A)
Kvällstid (kl. 18-22)	45 dB(A)
Nattetid (kl. 22-06)	40 dB(A)

Maximala ljudnivåer ($L_{Fmax} > 55$ dBA) får inte förekomma nattetid kl. 22–06 annat än vid enstaka tillfällen.

Bullermätningar alternativt närfältsmätningar och beräkningar ska användas för att fastställa ljudnivåer och ska genomföras efter sådana förändringar av verksamheten som kan medföra ökade bullernivåer eller när tillsynsmyndigheten så begär. Om det vid utförd mätning framkommer att bullervärden överstiger angivna villkorsvärden ska underrättelse om detta lämnas till tillsynsmyndigheten snarast och senast inom en vecka från det att resultatet kommit till Bolagets kännedom. Underrättelsen ska innehålla uppgifter om vilka åtgärder Bolaget avser att vidta för att ett överskridande inte ska upprepas. Villkoret ska anses uppfyllt om en förnyad provning mätning inom två månader, eller den längre tid som tillsynsmyndigheten medger, från det att överskridandet kommit till Bolagets kännedom, ger ett resultat som inte överskrider värdet.

Kemikalier m.m.

12. Kemiska produkter och farligt avfall ska hanteras och förvaras på ett sådant sätt att spill eller läckage inte når dag- eller spillvattennät och så att förorening av mark, ytvatten eller grundvatten inte sker. Cisterner som innehåller flytande kemiska produkter ska vara invallade eller försedda med fångstdamm.

Invallningen/fångstdammen ska rymma största behållarens volym jämte 10 % av övriga inom samma invallning befintliga behållares volym. Kravet på invallning gäller även oklassade produkter som förvaras utomhus, om de inte i samråd med tillsynsmyndigheten bedöms riskfria att förvara utan invallning.

Kontroll

13. Ett förslag till nytt eller uppdaterat kontrollprogram ska lämnas till tillsynsmyndigheten inom tre månader efter att domen vunnit laga kraft.

Avslutande av verksamheten

14. Bolaget ska i god tid innan verksamheten upphör till tillsynsmyndigheten redovisa en plan för avhjälpande av eventuella miljöskador och andra återställningsåtgärder. I planen ska anges hur mark- och vattenområden, grundvatten, byggnader och anläggningar ska undersökas med avseende på förekomst av föroreningskador från verksamheten samt hur riskbedömning ska utföras. Undersökningar och eventuella åtgärder ska planeras och genomföras i samråd med tillsynsmyndigheten. Bolaget ska även anmäla avslutande av del av verksamheten till tillsynsmyndigheten. Myndigheten får därvid vid behov begära att Bolaget ger in en plan för avhjälpande m.m. enligt ovan.

Förslag till prøvotidsutredningar

Bolaget hemställer att frågan om utsläpp till vatten av TOC skjuts upp under en prøvotid under vilken resultaten av pågående utredningar och försök kan utvärderas. Resultatet av utredningarna och av eventuell drift och förslag till slutliga villkor kan redovisas till mark- och miljödomstolen 2021-11-30.

Bolaget föreslår att följande provisoriska föreskrift ska gälla till dess annat beslutas:

Utsläpp till vatten av TOC får inte överstiga 1970 mg/l som årsmedelvärde. Utsläppet ska kontrolleras genom uttag av flödesproportionella prover. Analyser ska genomföras på veckosamlingsprov.

Beskrivning av verksamheten

Utgångspunkten i produktionen är ett antal recept med olika kombinationer av monomerer och drivgas. Totalt kan ett stort antal olika EXPANCEL[®]-produkter tillverkas. Produkterna säljs som oexpanderade, expanderade, våta eller torra. De expanderade produkterna kan ha olika densitet.

Produktionen av EXPANCEL[®] består av fyra steg; dels själva polymerisationen av mikrosfärerna som sker batchvis i reaktorer, dels efterbehandlingsstegen avvattning,

torkning och expansion. Vid polymerisationen blandas råvarorna monomerer och drivgas med tillsatskemikalier och vatten.

Produktionen bedrivs året runt och dygnet runt. Ansökt produktion innebär framförallt ökade produktionsvolymen. Polymerisationens kapacitet planeras att ökas genom utbyte och komplettering av befintliga reaktorer i befintliga byggnader. Inga tillbyggnader för tillverkning planeras.

Avvattningens kapacitet planeras att utökas genom komplettering med ytterligare utrustning, med placering i befintliga lokaler. Utökad hantering av den del som säljs som slurry planeras att ske i en ny byggnad.

Expansion och torkning (efterbehandling) planeras att ske på samma sätt som vid tillståndsgiven verksamhet.

Den ökade produktionsvolymen medför att ytterligare lagringskapacitet kommer att behövas, vilket löses genom ökat utnyttjande av befintlig lagringskapacitet och där-
efter genom nybyggnation av ett antal tankar.

Utsläppskällor till vatten och luft är desamma som för tillståndsgiven verksamhet. Utökad produktion innebär dock att utsläppta mängder ökar, medan halterna bedöms bli oförändrade. Produktionsvolymen EXPANCEL[®] ökas från 12 000 ton/år till 22 000 ton/år.

Behovet av råvaror bedöms öka proportionellt med produktionen av respektive EXPANCEL[®]-sort. Råvaruförbrukningen är beroende av fördelningen av de olika produktsorterna, vilken är svår att förutse i nuläget. Bedömningen är att förbrukningen av råvaror, kemikalier för rengöring av utrustning, underhållskemikalier, laboratoriekemikalier etc. ökar proportionellt mot dagens produktion.

	Nollalternativ ton/år	Ansökt produktion ton/år
Monomerer	9 800	18 000
Drivgaser	2 700	5 000
Övriga kemikalier*)	7 000	13 000
SUMMA	19 500	36 000

*) Övriga kemikalier inkluderar även kemikalier för rengöring av processutrustning och kemikalier till reningsanläggningar.

I produktionen används el, ånga, kvävgas, råvatten och kommunalt vatten.

Avser	Nollalternativet	Ansökt produktion
Energiförbrukning		
Elenergi MWh/år	10 000	17 000
Ånga MWh/år	45 000	82 000
Total energi, nivå MWh/år	ca 55 000	ca 100 000
Kvävgasförbrukning m³/år	10 000	18 000
Vattenförbrukning		
Vatten från Ljungan m ³ /år	1 100 000	1 900 000
Kommunalt vatten m ³ /år	3000	4000
Totalt vatten, nivå m³/år	1 100 000	1 900 000

Emissioner - vatten

Verksamheten har följande avloppssystem:

Sanitärt avlopp

Sanitärt avlopp leds för behandling i det kommunala reningsverket i Essvik.

Dag- och kylvattenavlopp

Dag- och kylvatten leds i med andra verksamheter gemensamma ledningar till en huvudledning och vidare direkt till havet, tillsammans med renat processavloppsvatten.

Processavlopp

Utsläpp till vatten uppkommer vid avvattningsstegen och vid renspolning av utrustning och lokaler. Vattnet leds till den egna avloppsvattenreningen, där det först samlas i en bassäng för utjämning och pH-justering. Därefter pumpas vattnet till den egna reningsanläggningen. Det renade processavloppsvattnet leds sedan till den gemensamma utloppsledningen som även avleder dag- och kylvatten till recipienten Svartviksfjärden.

Bolaget har under de senaste åren genomfört utsläpps begränsande åtgärder och utsläppen har minskat beträffande suspenderat material (installation av reningsanläggning) respektive kväve och krom (utbyte av produktionskemikalier).

För att kartlägga påverkan av Bolagets utlopp på den lokala recipienten vid nollalternativet och ansökt produktion har Bolaget låtit genomföra modellberäkningar för TOC, totalkväve och toxicitet.

Emissionsnivån av TOC vid ansökt produktion bedöms inte försämra status för kvalitetsfaktorerna syrgasförhållandena eller bottenfauna. Påverkan på recipienten vad gäller kväveemissionen får ses som mycket liten avseende kvalitetsfaktorerna näringsämnen och växtplankton. Miljönyttan av att kraftigt reducera utsläppen av TOC och totalkväve genom ytterligare rening är försumbar för vattenförekomsterna i sin helhet oavsett produktionsnivå.

Utsläpp av suspenderat material bedöms inte försämra kvalitetsfaktorn ljusförhållanden. Jämfört med utsläppsnivån innan ny rening togs i drift 2008, är utsläppta mängder vid ansökt produktion på en betydligt lägre nivå.

Krominnehållande kemikalier har fasats ut helt vid ansökt verksamhet och Bolaget bedöms därmed inte påverka kvalitetsfaktorn särskilda förorenande ämnen (SFÄ).

En kemisk och biologisk karakterisering av behandlat processavloppsvatten har genomförts under 2017. Nu ansökt produktion bedöms inte förändra risken för påverkan på recipienten, och bedöms som fortsatt litet.

Kvalitetskravet för ekologisk status för Svartviksfjärden är god ekologisk status 2027. Motiveringen till tidsfristen beror på övergödning. Vattenförekomsten har i juni 2017 kompletterats med tidsfrist även för zink och koppar.

Kvalitetskravet för kemisk ytvattenstatus är god kemisk ytvattenstatus, undantag mindre stränga krav för PBDE och kvicksilver och tidsfrist för antracen, fluoranten och bly år 2027. Utsläpp från nu ansökt produktion berör inte relevanta gränsvärden för kemisk ytvattenstatus.

Bolagets ansökta verksamhet bedöms inte försämra aktuell status och inte heller försvåra möjligheten att uppnå miljökvalitetsnormerna för ekologisk status eller kemisk ytvattenstatus.

Emissioner - luft

Förorenade procesströmmar uppstår både från polymerisationsreaktorerna och från torkar och expansionsanläggningar. Processgaserna från reaktorerna renas i en intern reningsanläggning - RTO – för oxidation av flyktiga organiska ämnen (VOC). I RTO:n förbränns processgaserna och rökgaserna renas därefter i en skrubber innan de leds ut i en skorsten. Avgaserna från torknings- och expansionsanläggningarna har låga halter av drivgaser och knappt detekterbara halter av monomerer som leds ut via utsläppskanaler över tak.

Frånluften från lokaler där dammande material hanteras och där dammande utrustning används passerar filter för avskiljning av damm/partiklar.

Bolagets utsläpp av organiska ämnen till luft är ur ett regionalt perspektiv inte särskilt stora och verksamhetens bidrag till marknära ozon bedöms inte heller vara av

signifikant betydelse. Den sammantagna slutsatsen är att utsläppen av kolväteföreningar från Bolaget inte bedöms utgöra några problem ur hälso- och miljösynpunkt i omgivningarna till verksamhetsområdet, varken vid nollalternativet eller vid ansökt verksamhet. Utsläpp av växthusgaser bedöms också ha väldigt liten påverkan i jämförelse med det totala utsläppet från Sundsvalls kommuns industrier.

Bolagets verksamhet kräver en del transporter som släpper ut små mängder växthusgaser, stoft, svavel- samt kvävedioxid. Den andel av lastbilstransporterna i närområdet som vid ansökt verksamhet beräknas komma från Bolagets verksamhet är 8 %.

Utsläppen till luft bedöms därmed ha försumbara konsekvenser.

Avfall

Inom verksamheten uppkommer avfall i form av industrispecifikt avfall och konventionellt avfall. Den största mängden avfall från Bolaget är industrispecifikt organiskt icke-farligt avfall. Detta avfall deponeras idag på GANSCA-deponin även om det egentligen omfattas av deponeringsförbud, eftersom dess egenskaper gör det svårt att utnyttja det för energiåtervinning.

Det pågår ett kontinuerligt arbete med att effektivisera produktionen för att minska mängden avfall till deponering, där mängden har minskat under den senaste tioårsperioden trots en ökad produktion.

Slam från avloppsvattenreningen utgör den allra största andelen av fraktionen av organiskt icke-farligt avfall som deponeras. Under 2018 - 2019 har försök med proveldning av detta slam i Korstaverket genomförts, men några beslut om ny hantering är inte tagna. En anmälan om fortsatt undantag från deponeringsförbudet för denna avfallsfraktion t.o.m. 31 december 2021 har därför lämnats in. Bolagets förhoppning är att hitta en lösning tillsammans med Korstaverket då det är den bästa lösningen från miljösynpunkt.

Buller

Buller kommer främst från fläktar och utblås från ventilationsaggregat. Buller kommer även från transporter på, till och från anläggningen.

Av bullerutredningen framgår att bullernivån vid närmaste bostäder klarar Naturvårdsverkets riktvärden i dess vägledning för industribuller. Det har inte förekommit klagomål på bullret från verksamheten.

Förändringar vid ansökt verksamhet

Ansökt produktion innebär ökade produktionsvolymmer. Detta innefattar framför allt ytterligare produktionsutrustning för att öka kapaciteten i anläggningen, men inbegriper även nya byggnader och lagertankar.

Befintlig reningsanläggning för avloppsvatten klarar en ökad produktion upp till ansökta volymer. Det pågår dock en utredning för att avgöra om det är möjligt att genom komplettering med ytterligare vattenrening följa BAT. Beroende på resultatet av utredningen kan en ny anläggning komma att installeras.

För RTO (luftrening) innebär ökad produktion i första hand åtgärder för att öka kapaciteten i reningsanläggningen. I nästa steg, när utsläppen ökar ytterligare, planeras för en ytterligare luftreningsanläggning.

De allmänna hänsynsreglerna

Nedan redovisas hur Bolaget uppfyller de allmänna hänsynsreglerna i 2 kap. miljöbalken.

Kunskapskravet

Verksamheten har varit i drift sedan 1980 och produkten har utvecklats på plats ända från laboratorieskala till industriell produktion. Bolaget har därför erfarenhet och ingående kunskaper om den verksamhet som ansökan avser. Driftspersonalen utbildas fortlöpande i miljö- och teknikfrågor. Skriftliga rutiner och instruktioner finns. Nouryon har gemensamma globala funktioner för teknik och processsäkerhet.

När Bolagets egna resurser inte räcker till anlitas utomstående expertis, såsom när det nu har gällt att utreda miljökonsekvenserna av verksamheten.

Verksamheten är certifierad enligt SS-EN ISO 9001:2015 och SS-EN ISO 14001:2015. Bolaget har därmed den kunskap om verksamheten och dess verkningar som krävs för att uppfylla kunskapskravet.

Försiktighetskravet, inklusive bästa tillgängliga teknik

Bolaget anser sig vidta de skyddsåtgärder och utsläpps begränsande åtgärder som är rimliga för den ansökta verksamheten. Bolaget anser sig använda bästa tillgängliga teknik.

I många fall är det dock en så speciell produktion att Bolaget fått ta fram egna "bästa tillgängliga tekniker" som fungerar bättre än de som anges som BAT i referensdokumenten. I den tekniska beskrivningen redovisas hur verksamheten följer begränsningsvärdena i de BAT-slutsatser som gäller för industriutsläppsverksamheten. Åtgärder utöver vad Bolaget genomfört eller planerar bedöms inte vara rimliga enligt 2 kap. 7 § miljöbalken.

Produktvalskravet

Kemiska produkter används framför allt i tillverkningsprocessen och i avloppsreningsanläggningen.

Inom Bolaget finns ett system för bedömning av de kemiska produkter som används eller avses användas inom verksamheten. Bolaget arbetar proaktivt med utfasning av farliga kemikalier. I aktuell tillverkningsprocess är det i nuläget inte möjligt att substituera någon av kemikalierna. Förändringar kan dock komma på sikt. Bolaget har en forskningsavdelning som arbetar aktivt med att ta fram nya sorters EXPAN-CEL[®] och i och med det pågår ett arbete med att byta till mindre miljöpåverkande kemikalier.

Med hänvisning till ovanstående anser Bolaget att produktvalskravet därmed är uppfyllt.

Hushållnings- och kretsloppskravet

Bolaget jobbar löpande med energieffektiviseringar. Det pågår ett kontinuerligt arbete med att effektivisera och automatisera produktionen för att öka produktionsutbytet och minska mängden avfall. Den totala mängden avfall från tillverkning av EXPANCEL[®] har minskat under den senaste tioårsperioden, trots att produktionen under samma period har ökat mycket.

Med hänvisning till ovanstående anser Bolaget att hushållnings och kretsloppskravet är uppfyllt.

Lokaliseringskravet

Lokaliseringen av verksamheten är ändamålsenlig och väl etablerad. Verksamheten bedrivs inom ett för ändamålet planlagt område. Den ansökta verksamheten strider därmed inte mot gällande planbestämmelser.

Miljökvalitetsnormer

Den ansökta verksamheten bedöms inte påverka någon kvalitetsfaktor negativt.

Slutsats angående tillåtligheten

De förpliktelser som följer av de allmänna hänsynsreglerna i 2 kap. miljöbalken är enligt Bolagets uppfattning uppfyllda och den ansökta verksamheten är därmed tillåtlig.

Tillämpning av 16 kap. miljöbalken

Tidsbegränsning av tillståndet

Bolaget anser att det inte finns behov av att tidsbegränsa tillståndet. Verksamheten är inte av sådant slag att den enligt förarbetena till miljöbalken kan ge anledning till en tidsbegränsning.

Ett tidsbegränsat tillstånd skulle utgöra ett verkligt hinder mot nya investeringar och utveckling av verksamheten för vilka Bolaget måste kunna anlägga företagsekonomiska värderingar som håller på lång sikt. Utgångspunkten vid tillståndsprövning är att tillstånd av denna anledning inte ska vara tidsbegränsade utom i undantagsfall där det råder särskilda omständigheter där en begränsning i tid i möjligheten att använda tillståndet är motiverad.

Säkerhet för återställningsåtgärder

Bolaget anser inte att det finns anledning att föreskriva att Bolaget ska ställa säkerhet för kostnader för återställningsåtgärder.

Fullgörande av skyldigheter

Bolaget anser sig ha fullgjort sina skyldigheter enligt tidigare tillstånd och i övrigt enligt 16 kap. 6 §.

Behov av andra anläggningar

Verksamheten bedrivs inom ett väl etablerat område. Några andra anläggningar torde inte behövas för att den ansökta verksamheten ska kunna bedrivas på ett ändamålsenligt sätt.

Samråd

Bolaget inledde med avgränsningssamråd och Sevesosamråd med berörda myndigheter då Bolagets uppfattning är att den ansökta verksamheten kan antas medföra en betydande miljöpåverkan. Sedan genomfördes samråd med närliggande verksamheter. Bolaget avslutade samråden genom att annonsera i Sundsvalls tidning och erbjöd att skicka ut samrådsunderlaget samt bad att få in skriftliga synpunkter från allmänheten.

INKOMNA YTTRANDEN

Naturvårdsverket och Havs- och vattenmyndigheten har avstått från att yttra sig i målet. Miljönämnden i Sundsvall hänvisar till sina synpunkter i samrådet med Bolaget.

Länsstyrelsen i Västernorrland

Länsstyrelsen bedömer att verksamheten kan tillåtas under förutsättning att tillståndet förenas med villkor som minimerar utsläpp till luft och vatten, inklusive utsläpp av mikroplaster, och kontrollerar omfattningen av dessa. De villkor som behövs för ett tillräckligt skydd för miljön och människors hälsa ska föreskrivas.

Länsstyrelsens yrkanden

Länsstyrelsen yrkar att ytterligare villkor föreskrivs utöver det Bolaget föreslagit, att vissa av de föreslagna villkoren ändras samt att vissa frågor utreds vidare.

Nya slutliga villkor

Dagvatten

Länsstyrelsen yrkar att ett villkor som reglerar verksamhetens utsläpp till dagvatten ska föreskrivas. Villkoret bör åtminstone kunna omfatta utsläppsvillkor för de dagvattenutsläpp där det inte leds ut gemensamt med kylvatten. Det är lämpligt att utgå från Miljöförvaltningen Göteborgs stad R 2020:13 Riktlinjer och riktvärde för utsläpp av förorenat vatten till dagvattennät och recipient.

Energihushållning och effektivisering

Länsstyrelsen yrkar att ett villkor om energihushållning och -effektivisering införs i tillståndet. Länsstyrelsen avser med villkoret en liknande åtgärd som det Miljööverdomstolen den 7 april 2009 beslutade om i domen M 1114-08. Det innebär att villkoret inte avser den övergripande energikartläggningen som gäller Nouryon som helhet utan det föreslagna villkoret riktar sig enbart till anläggningen som det söks tillstånd för. Länsstyrelsen anser att villkoret är rimligt för att effektivt kunna följa upp hur Bolaget efterlever hushållningskravet i hänsynsreglerna, 2 kap. 5 § Miljöbalken (1998:808) och hur Bolaget arbetar med förbättrande åtgärder enligt 26 kap. 19 § Miljöbalken (1998:808).

Mark/Förorenade områden

Länsstyrelsen föreslår att villkor gällande förorenad mark ska föreskrivas. Alla grävnings- och schaktarbeten inom anläggningen ska föregås av en bedömning av om marken kan vara förorenad. Om förorening misstänks ska tillsynsmyndigheten informeras senast 3 veckor innan arbetena påbörjas för att tillsynsmyndigheten ska få möjlighet att ta ställning till behovet av miljötekniska markundersökningar samt avhjälpandeåtgärder. Detta gäller även vid hårdgörande av icke hårdgjorda ytor.

Återställning

Länsstyrelsen yrkar att ett villkor om återställning och efterbehandling ska föreskrivas. Länsstyrelsen vill dock betona att det viktiga är att det av villkoret framgår att återställnings- och efterbehandlingsåtgärder kan bli aktuella även vid avslut av delar av verksamheten.

Bolaget ska i god tid innan hela eller delar av verksamheten upphör till tillsynsmyndigheten redovisa en plan för avhjälpande av eventuella miljöskador och andra återställningsåtgärder. I planen ska anges hur mark och vattenområden, grundvatten, byggnader och anläggningar ska undersökas med avseende på förekomst av föroreningsskador från verksamheten samt hur riskbedömning ska utföras. Undersökningar och eventuella åtgärder ska planeras och genomföras i samråd med tillsynsmyndigheten. Bolaget ska även anmäla avslutande av del av verksamheten till tillsynsmyndigheten. Myndigheten får därvid vid behov begära att Bolaget ger in en plan för avhjälpande m.m. enligt ovan.

Ändrade villkor

Länsstyrelsen yrkar att de villkor Bolaget föreslagit ändras enligt följande:

Villkor 3, utsläpp av TOC till luft

Länsstyrelsen anser att utsläppen av flyktiga organiska ämnen från reningsanläggning för polymeriseringen inte får överstiga 300 kg/år, räknat som TOC (totalt organiskt kol). Länsstyrelsen kan acceptera att det ska gälla under en viss tid eller att det regleras i förhållande till producerad produkt.

Villkor 5, utsläpp av drivgaser och monomerer till luft

Vad gäller det föreslagna villkor nr 5 menar länsstyrelsen att det är viktigt att beskriva egenskaper snarare än specifika ämnen. För att anses vara särskilt farligt måste det medföra allvarliga och bestående effekter på människors hälsa och på miljön, t.ex. vara cancerframkallande. Villkor nr 5 bör därför lyda enligt följande: "Utsläpp av drivgaser och monomerer till luft från punktkällor exklusive diffusa utsläpp i verksamheten får inte överstiga 65 ton per år räknat som totalt organiskt kol (TOC). Av dessa får högst 6 ton per år utgöras av särskilt farliga ämnen enligt Reach eller tagits upp enligt Annex 17.

Villkor 7, om kontroll

Utsläppen av flyktiga organiska ämnen från polymeriseringsprocessen vid by-pass ska kontrolleras genom det sätt som anges i kontrollprogrammet. Tillsynsmyndigheten bemyndigas att föreskriva ytterligare villkor om hur kontrollen ska ske.

Villkor 8, om kontroll

Utsläppen av flyktiga organiska ämnen från polymeriseringsprocessen vid stopp för service m.m. ska kontrolleras genom det sätt som anges i kontrollprogrammet. Tillsynsmyndigheten bemyndigas att föreskriva ytterligare villkor om hur kontrollen ska ske.

Villkor 9, om kontroll

Utsläppen av flyktiga organiska ämnen från efterbehandlingsstegen ska kontrolleras på det sätt som anges i kontrollprogrammet. Tillsynsmyndigheten bemyndigas att föreskriva ytterligare villkor om hur kontrollen ska ske.

Villkor 10, om kontroll och utsläpp av kväve till vatten

Länsstyrelsen anser att utsläpp till vatten av totalkväve inte får överstiga 650 mg/l som månadsmedelvärde och högst uppgå till 115 ton/år. Villkoret för månadsmedelvärde ska anses uppfyllt om tio av tolv kalendermånadsmedelvärden klarar värdet. Utsläppen ska kontrolleras genom uttag av flödesproportionella prover. Analyser

ska genomföras på veckosamlingsprov. Länsstyrelsen anser att medelvärdena ska baseras på kalendermånaderna för att representativa prover ska erhållas.

Länsstyrelsens anser vidare att utsläpp till vatten ska kontrolleras genom provtagning och analys. Avloppsvattnet ska karaktäriseras genom att indelning av partiklarna sker i lämplig storleksfördelning (från nano-storlek till de största partiklarna som kan återfinnas). Förväntade egenskaper hos partiklarna anges för respektive storlek. Förslag på analysmetod inges till länsstyrelsen.

Förväntad påverkan på miljön av utsläpp av plastpartiklar, nano- och mikroplaster liksom av mikrosfärer ska utredas. Nedbrytbarhet och bioackumulerbarhet ska visas för de organiska ämnen som släpps ut. Resultat av utredningen inlämnas till länsstyrelsen.

Orsak till den toxicitet för vattenlevande organismer som Bolaget har påvisat i utsläppet ska utredas och redovisas till länsstyrelsen. Villkor för orsaken (monomer eller annat) till toxiciteten ska föreslås av Bolaget.

Analys av det utgående vattnet ska ske genom kontinuerlig passiv provtagning, där den totala mängden av utsläppet kan bestämmas. Möjligheter till återvinning av avloppsvattnet ska utredas. Kontinuerlig flödesmätning ska ske.

Bolaget ska genom mätning och analys visa hur BOD och TOC korrelerar för att fortsättningsvis kunna hänvisa till TOC-analyser. Uppmätta halter ska alltid för alla analyser anges med mätosäkerhet. Förslag på villkor anges därefter av Bolaget.

Utredningen ska även visa att föreslagna villkor inte minskar möjligheten att nå gällande miljö kvalitetsnormer för vatten. Skäl till detta är också rådande miljöstatus i recipienten.

Temperaturskillnaden i kylvattnet är 7 grader utredning ska visa om det har betydelse för recipienten. Utredning ska inlämnas till länsstyrelsen.

Under en eventuell provotid ska villkor enligt nedan hållas intill dess att Bolaget har föreslagit nya villkor. Mängden utsläpp (till vatten) får högst uppgå till nedan angivna månadsmedelvärden. Utsläppen ska kontrolleras genom automatisk provtagning. Villkoret är uppfyllt om minst tio av månadsmedelvärdena under kalenderåret klarar gränsvärdet.

TOC	20 kg/ton produkt
Kväve tot	13 kg/ton produkt
Suspenderande ämnen	0,7 kg/ton produkt
Akrylnitril+metakrylnitril	0,07 kg/ton produkt
Metylmetakrylat+metylakrylat	0,006 kg/ton produkt
Vinylidenklorid	0,008 kg/ton produkt

Utredning ska visa hur utgående processvatten ska renas enligt bästa möjliga teknik (BMT) för att ytterligare minska utsläppet av totalkväve samt partiklar och TOC till recipient. Förslag på renings-/behandlingsmetod inlämnas till länsstyrelsen.

Bolaget ska även utreda hur dagvattnet ska renas samt vilken reningsanläggning för dagvattenrening som Bolaget kan föreslå. Utredningen ska inlämnas till länsstyrelsen

Villkor 11, buller

Länsstyrelsen anser att villkoret ska kompletteras med de nivåer som ska gälla lördag, söndag och helgdag kl. 06-18 och anser att ljudnivåerna denna tid maximalt får uppgå till 45 dBA i enlighet med Naturvårdsverkets vägledning om industribuller. Länsstyrelsen anser i likhet med Bolaget att ordet prövning ska bytas ut mot mätning.

Villkor 12, kemikalier

Länsstyrelsen anser att kravet på hantering och invallning ska gälla även för oklassade kemikalier/varor/produkter, som inte uppenbart är helt riskfria. Detta ska

gälla då förvaring eller hantering inte sker inomhus. Eftersom en del av Bolagets varor finns i slurryform ska risken att detta hamnar på mark eller i recipient undanröjas.

Ytterligare utredningar

Länsstyrelsen anser att nedanstående frågor behöver utredas ytterligare. Redovisningarna ska ske till domstolen och genomföras i samråd med tillsynsmyndigheten. Länsstyrelsen överlåter till domstolen att fastställa tiden för när respektive utredning ska redovisas men anser att en rimlig tid är mellan ett och två år från att domen vunnit laga kraft.

Utsläpp av TOC till vatten

Länsstyrelsen anser att frågan om utsläpp av TOC till vatten ska utredas ytterligare och att den prøvotidsföreskrift Bolaget föreslagit ska kompletteras med begränsning av utsläppt mängd TOC per producerad produkt.

Länsstyrelsen anser att ett gränsvärde för utsläpp av TOC till vatten ska gälla under prøvotid. Halten 1970 mg/l ska ej överstigas under tiden Bolaget utreder frågan om åtgärder för att följa BAT-AEL och också utreder slutliga villkor. Ett årsmedelvärde kan innebära tillfälliga utsläpp på långt högre halter, vilket ska undvikas. Utsläppen av TOC ska kontrolleras vid utsläppspunkten efter reningsverket, dvs före sammanföringen med kylvattnet för att ingen utspädning av provet ska ske. En total mängd av TOC från reningsanläggning för processvatten får inte överstiga 240 ton/år, räknat som TOC (totalt organiskt kol) under prøvotiden.

Karaktärisering och påverkan på vattenmiljön

Länsstyrelsen anser att karaktärisering av de partiklar som släpps ut till vatten ska genomföras. Denna karaktärisering ska ligga till grund för utredning av ämnens toxicitet och påverkan på miljön. Utredningen och förslag till villkor för att minimera utsläppen och påverkan på vatten ska redovisas till domstolen.

Risk och säkerhetsfrågor

Länsstyrelsen anslöt sig till Myndigheten för samhällsskydd och beredskaps yrkande om provotid för hantering av släckmedel och hanteringen av 100-årsflöden. Länsstyrelsen har även tidigare i målet lyft dessa frågor.

Myndigheten för samhällsskydd och beredskap MSB

MSB avgränsar sitt yttrande till att röra synpunkter kring risk- och säkerhetsfrågor.

Hantering av förorenat släckvatten

Bolaget har, bland annat i enlighet med MSB:s önskemål i samrådet, lämnat in en släckvattenutredning. Denna kommer i stort sett fram till att släckvatten på ett nöjaktigt sätt kan samlas upp, men påpekar att det är nödvändigt att brunnstätning och utläggande av tvåkammartub sker fort i flera av de tänkta scenarierna. Av utredningen framgår att skum används vid lossningsplats för brandfarlig vätska, tanklager metylakrylnitril och metylakrylat, nedre tanklagret, lilla tanklagret samt uppsamlingsbassäng. Släckvattenutredningen behandlar såvitt MSB kan se endast befintlig verksamhet. De byggnader som tillkommer i ansökt verksamhet omfattas inte. Av släckvattenutredningen framgår inte om fluorinnehållande skum används, men av kompletteringshandlingarna kan man dra slutsatsen att så är fallet. Där framgår också att skum kan komma att användas på andra platser än där det är betongbelagt och invallat. Hänvisning rörande detta görs till dokument ("Riktlinjer för skumanvändning vid räddningsinsats") som inte finns med i underlaget. MSB:s generella uppfattning är att fluorinnehållande släckskum helst inte ska användas alls. Om det ändå måste användas (vilket Bolaget hävdar är fallet) ska det samlas upp. Det tillgängliga materialet visar enligt MSB:s uppfattning inte att allt fluorinnehållande skum som kan komma att användas kommer att samlas upp. Dessutom råder, som nämnts ovan, oklarhet kring släckvattenuppsamling i tillkommande byggnader.

MSB anser därför, utifrån rådande situation, att ett utredningsvillkor, liknande det som tidigare i processen yrkats av länsstyrelsen, alltså har relevans. En noggrann utredning av möjligheterna att byta till fluorfritt skum bör komma till stånd, liksom

en utredning av hur släckmedel ska samlas upp vid tillkommande byggnader och planerat utökat tanklager. Hur uppsamling av skum som används på andra platser än vid betongbelagd och invallad yta är tänkt att gå till ska också redovisas för varje tänkbart fall. I den mån tvåkammartub och brunnstätning är nödvändig för uppsamling måste tänkt tillvägagångssätt redovisas.

Översvämning

I säkerhetsrapportens redovisas 100-årsflödet som visar att statistiskt sett skulle delar av tanklagret och delar av magasinet översvämmas av havsvatten vid sådana flöden. Bolaget anger att driften av fabrikerna kommer att stoppas om en sådan översvämning inträffar. Av rapporten framgår att åtminstone två av de nya byggnaderna påverkas av ett 100-årsflöde. MSB anser att Bolaget ska komplettera säkerhetsrapporten med en redogörelse för hur verksamheten i dessa byggnader kan komma att påverkas. Det ska även klargöras på vilket sätt tanklagret inklusive järnvägsspår för uppställning av järnvägsvagnar skulle kunna påverkas vid ett 100-årsflöde.

Övrigt

MSB efterfrågade en komplettering av miljöriskanalysen med en sammanställning av genomförda och planerade skyddsåtgärder för att minska sannolikheten för en olycka samt begränsa konsekvenserna av en inträffad olycka och kompletteringar till den interna planen för räddningsinsatser.

Under den fortsatta huvudförhandlingen accepterade MSB Bolagets kompletteringar gällande miljöriskanalysen och den interna räddningsplanen.

BOLAGETS BEMÖTANDE AV YTTRANDEN

Villkorsförslag 3

Länsstyrelsen vidhåller att villkorsvärdet ska begränsas till 300 kg/år. Bolaget vill inledningsvis erinra om det som framfördes i bilaga A till Bolaget föregående bemötande, nämligen att utsläppen efter rening i RTO:n är mycket små. Utsläppen

utgör mindre än 1 % av utsläppen av flyktiga organiska ämnen från verksamheten och sker vid halter om 1 mg C/m³ eller lägre.

Som framgår av handlingarna utgick det gällande villkoret 300 kg TOC per år från de garantier som leverantörer kunde lämna. Det Bolaget inledningsvis har föreslagit, 500 kg per år, har utgått från att motsvarande garantier också ska kunna fås för den nya rening som kommer att behövas för att uppnå den ansökta produktionsnivån.

Bolaget framhåller att utsläppen från RTO:n utgör en del av de totala utsläpp från verksamheten vars mängd regleras genom det föreslagna villkoret 5. Att detta förhållandevis försumbara utsläpp är reglerat i ett särskilt villkor beror på att villkoret ska säkerställa en hög reduktionsgrad på reningsanläggningen och därmed att funktionen upprätthålls.

Det är korrekt som länsstyrelsen påpekat att de befintliga utsläppen är betydligt lägre än villkorsvärdet och således även än de garanterade värdena. Uppmätta utsläpp har hittills som mest uppgått till något tiotal kg per år. De verkliga utsläppen vid tillståndsgiven produktion kan således med viss säkerhet antas vara mindre än 100 kg per år. Med hänsyn till det som faktiskt är känt om den befintliga reningens funktion och med antagandet att en leverantör kan garantera ett utsläpp mindre än 200 kg per år för den tillkommande reningen kan Bolaget medge att en villkorsnivå om 300 kg TOC per år föreskrivs som slutligt villkor i enlighet med länsstyrelsens ursprungliga yrkande.

Villkorsförslag 5

Länsstyrelsen menar att det är viktigt att beskriva egenskaper snarare än specifika ämnen. För att anses vara särskilt farligt måste det medföra allvarliga och bestående effekter på människors hälsa och på miljön, t.ex. vara cancerframkallande. Villkor nr 5 bör därför lyda enligt följande: "Utsläpp av drivgaser och monomerer till luft från punktkällor exklusive diffusa utsläpp i verksamheten får inte överstiga 65 ton

per år räknat som totalt organiskt kol (TOC). Av dessa får högst 6 ton per år utgöras av särskilt farliga ämnen enligt Reach eller tagits upp enligt Annex 17.

Alternativt:

Utsläpp till luft från verksamheten får inte överstiga 1,5 ton drivgaser per 1000 ton produkt och 0,2 ton monomerer per 1000 ton produkt

Länsstyrelsen motiverar sitt yrkande om separata mängder för monomer och drivgas med att monomerer och drivgas har olika skadeprofiler.

Bolaget medger att det i villkor nr 5 läggs till ”exklusive diffusa utsläpp”, men bestrider länsstyrelsens föreslagna ändringar och tillägg i övrigt

Bolaget vill tillägga att alla de utsläppta ämnena har skilda miljöegenskaper. Det gäller såväl de olika drivgaserna som monomererna. Vinylidenklorid har exempelvis andra miljöegenskaper än akrylnitril. Emellertid har alla de organiska ämnen som kan släppas ut från verksamheten det gemensamt att de är VOC och kan bidra till fotokemisk oxidantbildning.

Av den utredning av hälso- och miljöeffekter som ingivits som bilaga till miljökonsekvensbeskrivningen (bilaga B 11:2) framgår att vare sig utsläppen av monomerer eller av drivgaser kan förväntas medföra några negativa konsekvenser för människors hälsa. Utredaren konstaterar att det i första hand är genom att utsläppen kan lämna ett bidrag till fotokemisk oxidantbildning som det kan få en betydelse för miljön. Det talar starkt för ett villkor som omfattar samtliga utsläppta VOC med fördel uttryckt som summan organiskt kol (TOC) på det sätt Bolaget föreslagit. Ett sådant villkor är också i överensstämmelse med att det är summan av alla VOC som hanteras inom FN:s luftvårdskonvention (CLRTAP) och dess VOC-protokoll) samt inom EU:s ramdirektiv.

Det finns enligt Bolagets bedömning inga miljöeffekter som kan motivera att det föreskrivs särskilda villkor för monomererna. Det bör framhållas att av de monomerer som används och där utsläpp mäts så är det bara vinylidenklorid som förekommer i mätbara halter. De utsläpp som redovisas i verksamhetens miljörapporter innehåller ett stort antal värden där de mätta halterna inte nått upp till analysmetodens detektionsgräns. För sådana värden har detektionsgränsen använts vid beräkning av utsläppen storlek. I sådana fall är det inte möjligt att veta om det ens skett några utsläpp av dessa ämnen utan bara att om utsläpp skett är mängden mindre än det beräknade värdet. Det kan inte vara meningsfullt att under sådana förutsättningar föreskriva begränsningsvärden för utsläppen.

Beträffande de av länsstyrelsen yrkade villkorsnivåerna för drivgaser och monomerer redovisas ett resonemang som verkar vara baserat på de i miljörapporten redovisade utsläppen för 2017 och 2018, som sedan räknats upp proportionellt till den ansökta nivån.

De utsläppsvärden som redovisas i miljörapporterna avser emellertid enbart de produktionsförutsättningar som gällde det aktuella året. För att bedöma vilka utsläpp som måste kunna inrymmas i ett villkor för den ansökta verksamheten måste hänsyn tas till dess produktionsförutsättningar. I länsstyrelsens resonemang ingår bland annat inte:

- att de bedömda utsläppen måste ta hänsyn till att olika produkter medför olika utsläpp och att villkoret måste medge att efterfrågan på olika produkter kommer att variera och att det måste finnas möjlighet att bedriva tillverkning även med en ur miljösynpunkt mer ogynnsam fördelning mellan produkterna.
- att andelen produkter som efterbehandlas påverkar utsläppen och att den ansökta verksamheten omfattar ökad efterbehandling att tiden när RTO:n inte är tillgänglig får uppgå till 5 % enligt villkor 4, men att den tiden har

varit betydligt lägre under de år som legat till grund för länsstyrelsens bedömning

Det är bland annat sådana faktorer som Bolaget har beaktat när de förväntade utsläppen i ansökt verksamhet har beräknats.

Bolaget vidhåller sitt yrkande.

Villkorsförslag 7,8 och 9.

Länsstyrelsen föreslår att villkoret ges en ny lydelse som innebär att det ska bestämmas i kontrollprogrammet hur kontrollen ska ske. Som skäl anförs bland annat att utsläppen också ska mätas när det är motiverat. Länsstyrelsen föreslår även att tillsynsmyndigheten ska bemyndigas att föreskriva villkor om kontrollen. Beräkningar förutsätter att det finns mätningar att använda vid beräkningarna. Att mängderna beräknas beror på att det är svårt att mäta. Emellertid genomförs mätningar när det är befogat, bland annat för att validera mätresultaten inför kommande beräkningar.

Bolaget ser inte något skäl till att tillsynsmyndigheten ska bemyndigas att föreskriva ytterligare villkor om hur kontrollen ska ske eftersom tillsynsmyndigheten redan har möjlighet att bestämma hur kontrollen ska ske inom ramen för kontrollprogrammet. Det finns heller ingen anledning att ange kontrollen i villkor eftersom det är ett mindre flexibelt sätt att reglera kontroll. Det finns heller inget som hindrar en tillsynsmyndighet att föreskriva de mätningar som behövs.

Bolaget har dock inget att erinra mot att det i villkoret föreskrivs att den närmare utformningen av kontrollen bestäms i kontrollprogrammet. Bolaget medger således den första meningen i länsstyrelsens villkorsförslag, men inte den andra.

Villkorsförslag 11

Länsstyrelsen, som tidigare inte haft någon synpunkt på förslaget till bullervillkor, anser att villkoret ska kompletteras med de nivåer som ska gälla lördag, söndag och

helgdag kl. 06-18 och anser att ljudnivåerna denna tid maximalt får uppgå till 45 dBA.

Bolaget medger kompletteringen.

Länsstyrelsens villkorsförslag avseende återställningsåtgärder

Länsstyrelsen vidhåller sin utformning av villkoret.

Bolaget vidhåller sin utformning. Det är viktigt att inte varje mindre avslutad del ska kräva en plan för avhjälpande, t.ex. om verksamheten avslutar en tank. Bolagets förslag från den 14 mars gör planen behovsprövad, vilket är både mer ändamålsenligt och mer rimligt.

Länsstyrelsens villkorsförslag avseende energi

Länsstyrelsen har vidhållit sitt nedan återgivna och tidigare yrkade slutliga villkor avseende energi.

Länsstyrelsen åberopar Mark- och miljööverdomstolens dom den 7 april 2009 avseende Scania AB i Södertälje som skäl för att det ska vara rimligt att föreskriva villkor om energianvändning, samt för att sådant villkor är rimligt för att effektivt kunna följa upp hur Bolaget efterlever hushållningskravet i 2 kap. 5 § miljöbalken och hur Bolaget arbetar med förbättrande åtgärder enligt 26 kap. 19 § miljöbalken.

Bolaget noterar att länsstyrelsen delar Bolagets uppfattning att ett arbete med energihushållning bäst bedrivs som ett systematiskt förbättringsarbete. Det är också ett sådant arbetssätt som utgör grunden i lagen om energikartläggning av stora företag.

Lagen föreskriver återkommande energikartläggningar och ett systematiskt förbättringsarbete. Det länsstyrelsen nu föreslagit som villkor innebär ett parallellt system med utredning, redovisning, bedömning och prövning. Det är olämpligt och innebär både dubbelarbete och dubbelreglering.

Länsstyrelsen har hänvisat till Miljööverdomstolen dom 2009 avseende Scania i Södertälje, där domstolen uttalade att ett bolags planering "för en successivt förbättrad energihushållning bör vara framåtsyftande och att Bolaget därför bör åläggas att årligen till tillsynsmyndigheten redovisa en energihushållningsplan med uppgifter om både planerade energihushållningsåtgärder och redovisning av genomförda åtgärder." Domen är emellertid meddelad innan tillkomsten av lagen om energikartläggning av stora företag. När Scanias verksamhet återigen prövades i sin helhet 2015-2016 av mark- och miljödomstolen i mål M 3986-15 omfattades verksamheten av lagen om energikartläggning av stora företag och något villkor om energi föreskrevs inte.

Enligt länsstyrelsen behövs ett villkor för att länsstyrelsen ska kunna följa upp hur Bolagets anläggning för tillverkning av EXPANCEL[®] lever upp till miljöbalkens krav. Bolaget anser emellertid inte att tillsynsmyndigheten är förhindrad att utöva tillsyn bara för att det inte finns något villkor. För kännedom har Naturvårdsverket aviserat avsikten att tillsammans med Energimyndigheten upprätta en vägledning för hur energihushållningsplaner kan användas vid prövning och tillsyn.

Vad särskilt avser frågan att länsstyrelsens villkor riktar sig enbart till den verksamhet som omfattas av ansökan så finns det en anledning till att Energi-effektiviseringsdirektivet och lagen om energikartläggning av stora företag omfattar större enheter. Anledningen är att ett helhetsgrepp anses leda till ett effektivare arbete och att suboptimeringar kan undvikas. Det länsstyrelsen däremot föreslår är att det ska finnas energieffektiviseringsplaner på flera nivåer. Ett sådant system måste innebära att det uppstår risk för konflikter mellan olika prioriteringar som måste kunna hanteras av de olika tillsynsmyndigheter som berörs. Det är dubbelreglering av detta slag som Bolaget motsätter sig.

Förslag till provotidsutredningar

Utsläpp av TOC till vatten

Länsstyrelsen och Bolaget är överens om att utsläppet av TOC ska fortsatt utredas under en provotid.

Bolaget har föreslagit att följande provisoriska föreskrift ska gälla till dess annat beslutas:

Utsläpp till vatten av TOC får inte överstiga 1970 mg/l som årsmedelvärde.

Utsläppet ska kontrolleras genom uttag av flödesproportionella prover. Analyser ska genomföras på veckosamlingsprov.

Länsstyrelsen anser att haltvärdet ska kompletteras med begränsning av utsläppt mängd TOC per ton producerad produkt 15 kg/ton producerad produkt och att föreskriften är uppfylld om den följs tio av tolv månader av tolv. Bolaget motsätter sig detta tillägg och vidhåller att till dess provotiden är avslutad ska endast haltvillkor föreskrivas. Både halt och mängd kan föreskrivas som slutligt villkor när provotiden är avslutad.

Bolaget menar att kostnaderna för en reningsanläggning med omvänd osmos och indunstning är höga. Den årliga kostnaden beräknades i mars till 206 kr/kg avskild TOC (tillståndsgiven verksamhet) respektive 158 kr/kg avskild TOC (ansökt verksamhet), inklusive kostnader för externt omhändertagande av avfallet (transport- och förbränningskostnader). Därefter har det visat sig att kostnaderna för detta slag av rening är ännu högre och därmed än mindre rimliga. Kostnaden beräknas nu till ca 250 kr/kg avskild TOC (tillståndsgiven verksamhet) respektive ca 200 kr/kg avskild TOC (ansökt verksamhet), övrigt lika.

Bolaget arbetar vidare med utredningen om att rena TOC och avser som tidigare anmälts att redovisa utredningen om möjliga åtgärder för att klara BAT AEL-värdet för TOC senast 2021-11-30 med förslag till slutliga villkor.

Utsläpp till vatten av nano- och mikroplaster

Länsstyrelsen vidhåller att karaktärisering av de partiklar som släpps ut till vatten ska genomföras. Denna karaktärisering ska ligga till grund för utredning av ämnens toxicitet och påverkan på miljön. Utredningen och förslag till villkor för att minimera utsläppen och påverkan på vatten ska redovisas till domstolen.

De analysmetoder för mikroplaster som finns på marknaden inkluderar avskiljning av partiklar ner till 2 µm, med efterföljande identifiering av vilka typer av partiklar som provet innehåller. Även om man vanligen talar om nano- och mikroplaster i intervallet 1 nm till 5 mm, finns således ingen möjlighet att dela in utsläppta partiklar i fraktioner ner till nano-storlek. Bolaget tillverkar mikrosfärer med storlek ner till 2 µm, vilket innebär att metoden kan användas för att analysera antal mikrosfärer i utgående avloppsvatten för identifikation.

Avloppsvattnet från Bolagets produktion passerar en reningsanläggning där vattnet renas genom filtrering i en kammarfilterpress. Utgående halt av suspenderat material, exempelvis rester av mikrosfärer eller mikroplaster, är normalt <5 mg/l (rapporteringsgräns för analysen). Vid analysen av suspenderat material i vatten filtreras avloppet genom ett filterpapper som anges avskilja partiklar ner till 1,6 µm, vilket innebär att filtret som används vid analysen av suspenderat material motsvarar det finaste filtret som används vid en analys av mikroplaster. Analysen av suspenderat material inkluderar därmed alla partiklar som teoretiskt skulle kunna inkluderas i en analys av mikroplaster. Rapporterat utsläpp av suspenderat material utgör således ett maximalt teoretiskt utsläpp av analyserbara mikroplaster/-mikrosfärer. Det ska här påpekas att redovisat utsläpp av suspenderat material baseras på rapporteringsgränsen 5 mg/l, även om halten är <5 mg/l.

Bolaget ser därför inget miljömässigt motiv att försöka bestämma halten av olika fraktioner i utsläppet, en uppfattning som AFRY som gjort utredningen delar. Bolaget har stor kunskap om mikrosfärernas uppbyggnad och innehåll och ser därför ingen nytta med att ta fram en analysmetod för att kunna bestämma vilka

typer av mikroplaster/mikrosfärer som utsläppet utgörs av. Att bedöma eventuell miljöpåverkan av specifikt mikroplaster bedöms inte heller som relevant vid dessa relativt låga utsläppsnivåer.

Bolaget bestrider att genomföra de efterfrågade utredningarna avseende utsläpp till vatten av nano- och mikroplaster.

Rening av dagvatten

Länsstyrelsen kan acceptera att frågan inte utreds ytterligare men anser att ett villkor om utsläpp till dagvatten ska föreskrivas. Villkoret bör åtminstone kunna omfatta utsläppsvillkor för de dagvattenutsläpp där det inte leds ut gemensamt med kylvatten. Det är lämpligt att utgå från Miljöförvaltningen Göteborgs stads R 2020:13 Riktlinjer och riktvärde för utsläpp av förorenat vatten till dagvattennät och recipient.

Bolaget anser inte att det är miljömässigt motiverat att föreskriva villkor för utsläppet av dagvatten. Det är dessutom inte rimligt att föreskriva bindande villkor med begränsningsvärden på det sätt länsstyrelsen tycks föreslå.

Inledningsvis kan man ifrågasätta det lämpliga i att föreskriva ett villkor som bara ska tillämpas på mindre delar av utsläppen. När det gäller de värden som länsstyrelsen hänvisar till, Göteborgs Stads år 2020 antagna värden, motsvarar de halter i vissa ytvatten. Andra värden som brukar användas är de som föreslagits av regionala dagvattennätverket i Stockholms län och de som tidigare användes i Göteborg. Det regionala dagvattennätverket och Göteborgs Stads tidigare värden avser halter i dagvatten från mindre förorenande markanvändning så som skogsmark, ängsmark och normala villaområden.

I sammanhanget förtjänar att nämnas att tillverkningen av Bolaget normalt inte bidrar med några föroreningar till dagvatten. De föroreningar som ändå finns i dagvattnet härrör från vägtrafiken inom området, lokal deposition av stoft och, särskilt avseende näringsämnen, från atmosfäriskt nedfall. Ett villkor för utsläpp av

dagvatten kommer att innebära en reglering av utsläpp som Bolaget varken orsakar eller har möjlighet att påverka.

När man ska beakta det lämpliga i att föreskriva villkor är det av väsentlig betydelse att provtagning av dagvatten är särskilt komplicerat eftersom föroreningshalten i dagvatten varierar kraftigt beroende på hur mycket och hur ofta det regnar. Många ämnen som deponeras på torra ytor sköljs ut i en så kallad första smutspuls ("first flush") när det börjar regna. Andra ämnen får sin föroreningsstopp senare. Vid längre och kraftigare regn spolas hårdgjorda ytor rena och dagvattnet innehåller i stort sett enbart de atmosfäriska föroreningar som finns i regnvattnet. Av dessa skäl avser de halter som tillämpas som riktvärden årsmedelvärden.

För att erhålla en kvalitativ bedömning av dagvatten krävs normalt flödesproportionell provtagning under en längre tid. Med hänsyn till årstidsvariation och inverkan från snösmältning bör tiden inte vara mindre än ett år. Kvalitativt bra mätningar av halter och mängder förekommer därför i första hand inom längre forskningsprojekt. Att i ett fall som detta med rimliga insatser kunna bestämma årsmedelvärden som kan jämföras med ett villkor med begränsningsvärden är inte möjligt.

Bolaget bestrider således det yrkade villkoret.

Risk och säkerhet

Släckvatten

Bolaget medger att utreda de frågor som MSB yrkat om gällande släckvatten under en provotid som kan redovisas till mark- och miljödomstolen senast 2022-07-01.

Översvämning

Bolaget föreslår att under en provotid utreda hur de nya byggnaderna samt tanklagret inklusive järnvägsspår för uppställning av vagnar skulle kunna påverkas vid ett 100-årsflöde. Utredningen kan redovisas till mark- och miljödomstolen senast 2022-07-01.

Sammanställning av skyddsåtgärder vid befintlig och tillkommande verksamhet

Samtliga rekommenderade åtgärder i miljörisikanalysen har genomförts. Rekommendationerna i bilaga B15:1:3 i ansökan avser inte miljörisker. Bolaget redovisar i bifogat dokument hur Bolaget har hanterat rekommendationerna.

Intern plan för räddningsinsatser

Med anledning av MSB:s yttrande har Bolaget ingett följande i målet:

- Räddningsplan för Stockviksverken
- Den lokala räddningsplanen (PRODEHSM-100)
- Den centrala räddningsplanens organisation HSM20-15 med tillhörande dokument.

MSB har godtagit kompletteringarna gällande sammanställningen av skyddsåtgärder och den interna planen för räddningsinsatser vid den fortsatta huvudförhandlingen.

DOMSKÄL

Mark- och miljödomstolen har den 9 september 2021 hållit huvudförhandling och syn i målet.

Fortsatt huvudförhandling har hållits den 15 november 2021, endast avseende frågor i anledning av yttrande från Myndigheten för samhällsskydd och beredskap.

Miljökonsekvensbeskrivning

Mark- och miljödomstolen finner att den specifika miljöbedömning som föregått ansökan har utförts i enlighet med 6 kap. 28 § MB samt att miljökonsekvensbeskrivningen i den specifika miljöbedömningen uppfyller vad som anges i 6 kap. 35 och 37 §§ MB, liksom att ansökan i övrigt kan ligga till grund för den nu aktuella prövningen. Domstolen finner mot bakgrund härav och med tillämpning av 6 kap. 42 § MB att den specifika miljöbedömningen kan slutföras. Domstolen bedömer även att den identifiering, beskrivning och bedömning av miljöeffekterna

av den sökta verksamheten som Bolaget gjort är tillräcklig. Miljökonsekvensbeskrivningen kan därför godkännas och miljöbedömningen slutföras.

Tillåtlighet

De allmänna hänsynsreglerna enligt 2 kap. miljöbalken

De förpliktelser som följer av de allmänna hänsynsreglerna i 2 kap. miljöbalken är enligt mark- och miljödomstolens uppfattning uppfyllda.

Miljö kvalitetsnormer

Mark- och miljödomstolen bedömer att möjligheten att uppnå miljö kvalitetsnormerna för vatten inte äventyras med ansökt verksamhet.

Miljö kvalitetsnormerna för omgivningsluft bedöms kunna innehållas med god marginal även vid ansökt produktion.

IED-verksamhet/BAT

Verksamhetskoden för den ansökta verksamheten är 24.15i. Verksamheten är därmed en industriutsläppsverksamhet enligt industriutsläppsförordningen.

Under skriftväxling och i samband med huvudförhandling har tillämpning av industriutsläppsförordningen med tillhörande BAT-slutsatser diskuterats. Mark- och miljödomstolen redogör härmed kortfattat för sin inställning till hur dessa bestämmelser ska tillämpas i det nu aktuella målet.

Sedan industriutsläppsförordningen (2013:250), IUF, trädde i kraft ska tillståndsprövningen omfatta en bedömning av om verksamheten utformats och drivs i överensstämmelse med de BAT-slutsatser (teknikslutsatser och BAT-utsläppsgränsvärden, (BAT AEL:s)), som anges i industriutsläppsförordningen för verksamheter som omfattas av slutsatser i 2 kap. den förordningen.

2007 publicerades ett s.k. BREF-dokument (BAT Reference document) för tillverkning av polymerer (POL). BAT-slutsatser för Bolagets huvudverksamhet, d.v.s.

tillverkning av polymerer (POL) har inte fastställts och publicerats ännu. Det finns heller ingen uppgift om när Kommissionen avser att fastställa BAT-slutsatser för POL. Horisontella BAT-slutsatser för rening och hantering av avloppsvatten och avgaser inom den kemiska sektorn (CWW) har fastställts.

Vid tillståndsprovning enligt miljöbalken ska tillståndsmyndigheten använda offentliggjorda BAT-slutsatser (huvudslutsatser och sido-/horisontella slutsatser) samt publicerade BREF-dokument som referens.

I målet har BREF dokumentet för POL samt BAT-slutsatserna för rening och hantering av avloppsvatten och avgaser inom den kemiska sektorn (CWW) använts som referens vid bedömning. Mark- och domstolen konstaterar att Bolaget i föreslagna provotidsutredning har målsättningen att föreslå åtgärder med syfte att innehålla BAT-AELvärdet för TOC enligt BAT-slutsats 12. Dispens för överskridande har meddelats av miljöprövningsdelegationen.

Såsom Bolaget redovisat verksamheten och dess nuvarande miljöpåverkan finner mark- och miljödomstolen att verksamheten bedrivs inom ramen för de BAT-beskrivningar som redovisas i 2007 års BREF och att Bolaget arbetar med målsättningen att innehålla BAT-slutsatserna enligt CWW.

Sammanfattning tillåtlighet

Sammanfattningsvis anser mark- och miljödomstolen att underlaget i målet visar att verksamheten kan tillåtas med föreskrivna villkor. Påverkan på människors hälsa och på miljön inte är större än att den kan godtas. Länsstyrelsen, som yttrat sig över ansökan, har inte motsatt sig att tillstånd meddelas till den ansökta verksamheten. Tillstånd ska därför lämnas till ansökt verksamhet.

Verkställighet och återkallelse av befintliga tillstånd

Bolaget har hemställt att mark- och miljödomstolen föreskriver att tillståndet får tas i anspråk utan att det vunnit laga kraft.

Mark- och miljödomstolen konstaterar att det är fråga om en befintlig verksamhet. Tillståndet innebär förbättrade utsläppsförhållanden och ingen har motsatt sig att tillstånd ges. Sammantaget finner domstolen mot bakgrund av detta att det finns förutsättningar att tillmötesgå Bolagets yrkanden om verkställighetsförordnande.

Bolaget har även yrkat att 2001 års tillstånd med efterföljande domar upphör att gälla när nu ansökt tillstånd vinner laga kraft. Mark- och miljödomstolen finner inget hinder mot att bifalla detta yrkande.

Risk- och säkerhetsfrågor

Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) anser att frågor om möjligheterna att byta till fluorfritt skumsläckmedel samt omhändertagande av släckmedel ska utredas ytterligare. Även länsstyrelsen har påpekat behovet av utredningar gällande släckmedel och uppsamling av dessa. Bolaget har föreslagit utredningsvillkor som överensstämmer med MSB:s yrkanden.

Mark och miljödomstolen instämmer i att det finns ett behov av utredningar i dessa delar och föreskriver utredningsvillkor enligt domslutet.

MSB anser att bolaget ska komplettera säkerhetsrapporten med en redogörelse för hur nuvarande och tillkommande byggnader påverkas av ett 100-årsflöde. Det ska även klargöras på vilket sätt tanklagret inklusive järnvägsspår för uppställning av järnvägsvagnar skulle kunna påverkas vid ett 100-årsflöde. Bolaget föreslår en prövotid för att utreda hur de nya byggnaderna samt tanklagret inklusive järnvägsspår för uppställning av vagnar skulle kunna påverkas vid ett 100-årsflöde. Domstolen delar inte MSB:s och Bolagets syn gällande behovet av prövotid gällande av 100-årsflöden.

Av förordning (2015:236) om åtgärder för att förebygga och begränsa följderna av allvarliga kemikalieolyckor framgår det att säkerhetsrapporten ska ses över regelbundet, dock minst vart femte år, och vid behov uppdateras. En uppdaterad säkerhetsrapport ska ges in till länsstyrelsen så snart den har färdigställts.

Domstolen anser att Bolaget är skyldig att uppdaterat säkerhetsrapporten som en följd av att nya byggnader m.m. tillkommer. Domstolen anser därför inte att det behövs en provotid gällande uppdatering av säkerhetsrapporten.

Villkor

Utsläpp till luft

Utsläpp av drivgaser och monomerer till luft sker från punktkällor och diffusa utsläpp i verksamheten. Bolaget och länsstyrelsen delar uppfattningen att de diffusa utsläppen är små och inte behöver villkoras och att villkoren därför endast ska gälla punktkällorna. Bolaget yrkar att utsläppen från punktkällorna inte får överstiga 65 ton per år räknat som totalt organiskt kol (TOC). Av dessa får högst 6 ton per år utgöras av halogenerade flyktiga organiska ämnen. Detta är även länsstyrelsens andrahandsyrkande.

Länsstyrelsen yrkar i första hand att utsläpp av drivgaser och monomerer till luft från punktkällor exklusive diffusa utsläpp i verksamheten får inte överstiga 65 ton per år räknat som totalt organiskt kol (TOC). Av dessa får högst 6 ton per år utgöras av särskilt farliga ämnen enligt Reach-förordningen eller tagits upp enligt Annex 17 till Reach-förordningen. Länsstyrelsen motiverar sitt yrkande med att det är viktigt att beskriva egenskaper snarare än specifika ämnen som kan medföra allvarliga och bestående effekter på människors hälsa och på miljön. Bolaget bestrider detta yrkande.

Av den europeiska kemikaliemyndighetens (Echa) hemsida framgår bl.a. att Reach (registration, evaluation, authorisation and restriction of chemicals) är en förordning som har tagits fram för att stärka skyddet av människors hälsa och miljön mot de risker som kemikalier och varor kan utgöra och för att öka kemikalieindustrins konkurrenskraft i EU-länderna. Den främjar också alternativa metoder för faro-bedomning av ämnen för att minska antalet djurförsök.

Reach lägger bevisbördan på företagen. För att följa förordningen måste företagen identifiera och hantera de risker som är förenade med de ämnen som de tillverkar

och marknadsför i EU. De måste visa Echa (European Chemical Agency) hur ämnet kan användas på ett säkert sätt, och de måste informera användarna om riskhanteringsåtgärderna.

Echa tar emot och utvärderar enskilda registreringar för att avgöra om de uppfyller kraven, och EU:s medlemsstater utvärderar utvalda ämnen för att klargöra de initiala farhågor som rör människors hälsa eller miljön. Myndigheterna och Echas vetenskapliga kommittéer bedömer om riskerna med ämnena kan hanteras.

Reach kategoriserar företag som tillverkare, importör och nedströmsanvändare som ställer olika krav på företagen. Reach reglerar krav på den som sätter kemikalier och varor på EU:s marknad.

Mark- och miljödomstolen anser att det inte är lämpligt att i tillståndsvillkor precisera utsläppparametrar som baseras på Reach-förordningen eller bilagor till förordningen som t ex den av länsstyrelsen föreslagna listan i bilaga 17 eftersom dessa uppdateras och förändras över tid.

Domstolens konstaterar att idag är det bara är vinylidenklorid som är upptagen i annex 17 som används i produktionen som har koppling till utsläpp till luft. Domstolen bedömer också att det är troligt att eventuellt nya ämnen i produktionen fångas upp i begreppet halogenerade flyktiga ämnen. Skulle fler ämnen från annex 17 vara aktuella i produktionen kan det hanteras av tillsynsmyndigheterna i Reach-tillsynen.

Länsstyrelsen har yrkat att frågan om utsläpp av processgaser som leds by-pass ska utredas ytterligare. Under huvudförhandlingen accepterade länsstyrelsen Bolagets ståndpunkt att utsläppen som leds by-pass är så pass små att någon ytterligare utredning av dessa inte behövs. Domstolen delar denna uppfattning.

Sammanfattningsvis anser domstolen att det är tillräckligt, att såsom Bolaget föreslagit och länsstyrelsen yrkat i andra hand, föreskriva villkor om totalutsläpp av TOC och halogenerade flyktiga organiska ämnen.

Utsläpp till vatten

Utsläpp av TOC till vatten

Bolaget och länsstyrelsen är överens om att utsläppet av TOC även fortsättningsvis ska utredas under en provotid. Bolaget har som provisorisk föreskrift föreslagit en haltgräns som ska gälla under provotiden vilket länsstyrelsen accepterar, men länsstyrelsen anser att det dessutom bör föreskrivas ett villkor för TOC per ton producerad produkt. Bolaget motsätter sig detta tillägg och vidhåller att till dess provotiden är avslutad ska endast haltvillkor föreskrivas. Bolaget menar att både halt och mängd kan föreskrivas som slutligt villkor när provotiden är avslutad.

För närvarande pågår utredning med målsättning att utreda möjliga åtgärder för att klara BAT AEL-värdet för TOC enligt fastställda BAT-slutsatser för rening och hantering av avloppsvatten och avgaser inom den kemiska sektorn (CWW).

Utredningen med förslag till slutliga villkor ska redovisas senast 2021-11-30. För detta arbete har Bolaget, i det nu aktuella målet, yrkat om en provotid med samma redovisningsdatum.

Domstolen anser att en provotid ska föreskrivas och att förutsättningarna i den inte ska ändras eftersom den pågår sedan tidigare och det är en så kort tidsfrist innan redovisningen ska lämnas till domstolen. Därmed hanteras frågan om utsläpp av TOC inom ramen för den pågående utredningen.

Utsläpp till vatten av nano- och mikroplaster

Länsstyrelsen yrkar att en karaktärisering av de partiklar som släpps ut till vatten ska genomföras. Denna karaktärisering ska ligga till grund för utredning av ämnens toxicitet och påverkan på miljön. Utredningen och förslag till villkor för att

minimera utsläppen och påverkan på vatten ska redovisas till domstolen. Länsstyrelsen anser att kunskapskravet och försiktighetsprincipen inte uppfylls om inte karaktärisering av partiklar inte genomförs.

Bolaget menar att analysmetoder för mikroplaster som finns på marknaden inkluderar avskiljning av partiklar ner till 2 µm, med efterföljande identifiering av vilka typer av partiklar som provet innehåller. Även om man vanligen talar om nano- och mikroplaster i intervallet 1 nm till 5 mm, finns således ingen möjlighet att dela in utsläppta partiklar i fraktioner ner till nano-storlek. Bolaget tillverkar mikrosfärer med storlek ner till 2 µm, vilket innebär att analysmetoden kan användas för att bestämma antalet mikrosfärer i utgående avloppsvatten och för identifikation av partiklar.

Avloppsvattnet från Bolagets produktion passerar en reningsanläggning där vattnet slutligen renas genom filtrering i en kammarfilterpress. Utgående halt av suspenderade ämnen, exempelvis rester av mikrosfärer eller mikroplaster, är normalt <5 mg/l (rapporteringsgräns för analysen). Vid analys av suspenderade ämnen i vatten filtreras vattnet genom ett filterpapper som avskiljer partiklar ner till 1,6 µm. Det innebär att filtret som används vid analysen av suspenderade ämnen motsvarar det finaste filtret som används vid en analys av mikroplaster. Analysen av suspenderade ämnen inkluderar därmed alla partiklar som teoretiskt skulle kunna inkluderas i en analys av mikroplaster. Rapporterat utsläpp av suspenderade ämnen utgör således ett maximalt teoretiskt utsläpp av analyserbara mikroplaster/mikrosfärer.

Bolaget ser därför inget miljömässigt motiv att försöka bestämma halten av olika fraktioner i utsläppet vilket framgår av den inlämnade utredningen.

Både Bolaget och länsstyrelsen anser att Bolaget har god kunskap om mikrosfärer-
nas uppbyggnad och innehåll och Bolaget ser därför ingen nytta med att ta fram en analysmetod för att kunna bestämma vilka typer av mikroplaster/mikrosfärer som utsläppet utgörs av. Bolaget menar att bedömning av eventuell miljöpåverkan av specifikt mikroplaster inte är relevant vid de låga utsläppsnivåer från verksamheten.

Mark- och miljödomstolen delar Bolagets och länsstyrelsens uppfattning om att Bolaget har tillräcklig kunskap om vilka typer av mikroplaster/mikrosfärer som utsläppen består av. Domstolen delar även Bolagets uppfattning att det inte är miljömässigt motiverat att ytterligare utreda toxiciteten hos redan kända mikroplaster/mikrosfärer vid aktuell utsläppsnivå och utsläppsmängd av suspenderade ämnen.

Rening av dagvatten

Länsstyrelsen kan acceptera att frågan inte utreds ytterligare men anser att ett villkor om utsläpp till dagvatten ska föreskrivas. Villkoret bör åtminstone kunna omfatta utsläppsvillkor för de dagvattenutsläpp där det inte leds ut gemensamt med kylvatten. Länsstyrelsen anser att det är lämpligt att utgå från Miljöförvaltningen Göteborgs stad R 2020:13 Riktlinjer och riktvärde för utsläpp av förorenat vatten till dagvattennät och recipient. Bolaget bestrider yrkandet.

Bolaget anser inte att det är miljömässigt motiverat att föreskriva villkor för utsläpp av dagvatten. Det är dessutom inte rimligt att föreskriva bindande villkor med begränsningsvärden på det sätt länsstyrelsen föreslår.

Bolaget ifrågasätter det lämpliga i att föreskriva ett villkor som bara ska tillämpas på mindre delar av utsläppen. Vidare anser Bolaget att de värden som länsstyrelsen hänvisar till, Göteborgs Stads år 2020 antagna värden, motsvarar halter i vissa ytvatten. Andra värden för utsläpp av dagvatten som det brukar hänvisas till är de som föreslagits av regionala dagvattennätverket i Stockholms län och de som tidigare användes i Göteborg. Det regionala dagvattennätverket och Göteborgs Stads tidigare värden avser halter i dagvatten från mindre förorenande markanvändning så som skogsmark, ängsmark och villaområden.

Bolaget anser att tillverkningen av EXPANCEL[®] normalt inte bidrar med några föroreningar till dagvatten. De föroreningar som ändå finns i dagvattnet härrör från

vägtrafiken inom området, lokal deposition av stoft och, särskilt avseende näringsämnen, från atmosfäriskt nedfall. Ett villkor för utsläpp av dagvatten kommer att innebära en reglering av utsläpp som Bolaget varken orsakar eller har möjlighet att påverka.

Mark och miljödomstolen konstaterar att Bolaget inte har sådan verksamhet som typiskt sett sätts i samband med dagvattenföroreningar. Det finns inget som tyder på utsläpp från produktionen som mer än obetydligt skulle kunna förorena dagvattnet. Lastning och lossning sker under tak och det finns inga materialgårdar eller liknande med risk för föroreningen av dagvattnet. Vidare konstaterar domstolen att dagvattensystemet på området inkluderar andra verksamheter än Bolagets vilket inte ger rådighet över dagvattnets innehåll.

Enligt domstolens uppfattning kan inte Göteborgsstads riktlinjer och riktvärden som villkor för utsläpp av förorenat vatten till dagvattennät och recipient tillämpas generellt eftersom de är framtagna för utsläpp till recipienter i Göteborgs omgivning. Domstolen konstaterar också att Göteborg stad tillämpar värdena som riktlinjer och fattar sedan aktiva beslut via föreläggande för åtgärder vid överskridande av riktvärdena.

Sammanfattningsvis anser mark- och miljödomstolen att det inte är miljömässigt motiverat att föreskriva villkor för Bolagets dagvattenhantering.

Energikartläggning

Länsstyrelsen yrkar att ett villkor om energihushållning och energieffektivisering föreskrivs i tillståndet. Länsstyrelsen hänvisar till Miljööverdomstolen dom den 7 april 2009 i mål M 1114-08. Det innebär att villkoret inte avser den övergripande energikartläggningen som gäller Nouryon-koncernen som helhet utan det föreslagna villkoret riktar sig enbart till anläggningen som det söks tillstånd för. Länsstyrelsen anser att villkoret är rimligt för att effektivt kunna följa upp hur Bolaget efterlever hushållningskravet i hänsynsreglerna, 2 kap. 5 § miljöbalken (1998:808) och hur

Bolaget arbetar med förbättrande åtgärder enligt 26 kap. 19 § miljöbalken (1998:808).

Bolaget motsätter sig länsstyrelsens yrkande med motivet att det innebär dubbelreglering av energieffektiviseringsarbetet eftersom Energieffektiviseringsdirektivet och lagen om energikartläggning i stora företag redan idag omfattar även Bolagets verksamhet. Bolaget menar att ett helhetsgrepp leder till ett effektivare arbete och att suboptimeringar kan undvikas och att en dubbelreglering måste innebära att det uppstår risk för konflikter mellan olika prioriteringar som måste kunna hanteras av de olika tillsynsmyndigheter som berörs.

Med hänvisning till rådande praxis i frågor om energikartläggning och energieffektivisering, se exempelvis MÖD 2009:17 samt Mark- och miljööverdomstolens dom i mål M 102-19, anser mark- och miljödomstolen att Bolaget i skäligen utsträckning succesivt ska vidta åtgärder för att effektivisera energianvändningen. Domstolen föreskriver därmed ett villkor enligt domslutet.

Sammanfattningsvis anser mark och miljödomstolen att ett villkor om energihushållning ska föreskrivas. En energihushållningsplan ska tas fram i samråd med tillsynsmyndigheten och ges in till tillsynsmyndigheten.

Förorenad mark.

Länsstyrelsen föreslår att villkor gällande förorenad mark ska föreskrivas. Länsstyrelsen anser att alla grävnings- och schaktningsarbeten inom anläggningen ska föregås av en bedömning av om marken kan vara förorenad. Om förorening misstänks ska tillsynsmyndigheten informeras senast 3 veckor innan arbetena påbörjas för att tillsynsmyndigheten ska få möjlighet att ta ställning till behovet av miljötekniska markundersökningar samt avhjälpandeåtgärder. Detta gäller även vid hårdgörande av icke hårdgjorda ytor.

Bolaget har i miljökonsekvensbeskrivningen redogjort för verksamhetens upprättade rutiner för markarbeten inom området som omfattar behov av anmälan,

hantering av massor etc. Bolaget beskriver vilken information som ska meddelas länsstyrelsen före arbetet påbörjas, hur massorna ska hanteras och kontrolleras samt vilken rapportering som krävs efter avslutat arbete.

Frågor om informationsplikt samt åtgärder i samband med förorenad mark regleras i 10 kap. miljöbalken. Där framgår bl.a. när tillsynsmyndigheten ska informeras och vilka åtgärder som ska vidtas när markföroreningar upptäcks. Allmän bedömning av föroreningssituationen inom industriområdet har gjorts inom ramen för statusrapporten som lämnats in i samband med tillståndsansökan. Mark- och miljödomstolen anser inte att frågor om informationsplikt samt åtgärder till skydd mot markföroreningar behöver regleras ytterligare genom villkor i tillståndet.

Kontroll

Länsstyrelsen yrkar att tillsynsmyndigheten bemyndigas att föreskriva ytterligare villkor om hur kontrollen ska ske.

Bolaget ser inte något skäl till att tillsynsmyndigheten ska bemyndigas att föreskriva ytterligare villkor om hur kontrollen ska ske eftersom tillsynsmyndigheten redan har möjlighet att bestämma hur kontrollen ska ske inom ramen för kontrollprogrammet.

Mark och miljödomstolen konstaterar att av 26 kap 19 § miljöbalken följer att tillsynsmyndigheten kan begära ytterligare kontroll av verksamheten därmed behövs inget bemyndigande gällande villkor för kontrollen.

Bolaget har föreslagit specifika villkor om hur kontroll ska genomföras av utsläpp till luft och vatten med hänvisning till att de ska ske enligt kontrollprogrammet. Mark och miljödomstolen konstaterar att detta regleras i kravet på egenkontroll (miljöbalken 26 kap 19 § och Förordning (1998:901) om verksamhetsutövares egenkontroll 4 §) och behöver därför inte regleras i villkor eftersom efterlevnaden av villkoren ändå ska framgå av kontrollprogrammet.

Övrigt

Övriga föreslagna villkor är Bolaget och länsstyrelsen överens om. Domstolen bedömer att villkoren är relevanta för tillåtligheten och föreskriver villkor enligt Bolagets och länsstyrelsens förslag.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga 1 (MMD-01)

Överklagande senast den 10 december 2021. Prövningstillstånd krävs.

Lars-Göran Bennmarker

I domstolens avgörande har deltagit chefsrådmannen Lars-Göran Bennmarker, ordförande, och tekniska råden Jari Hiltula och Lars-Gunnar Sjölund samt den särskilda ledamoten Bengt Gruvin.

Hur man överklagar

Dom i mark- och miljödomstol som första instans

MMD-01

Vill du att domen ska ändras i någon del kan du överklaga. Här får du veta hur det går till.

Överklaga skriftligt inom 3 veckor

Ditt överklagande ska ha kommit in till domstolen inom 3 veckor från domens datum. Sista datum för överklagande finns på sista sidan i domen.

Överklaga efter att motparten överklagat

Om ena parten har överklagat i rätt tid, har den andra parten också rätt att överklaga även om tiden har gått ut. Det kallas att anslutningsöverklaga.

En part kan anslutningsöverklaga inom en extra vecka från det att överklagandetiden har gått ut. Ett anslutningsöverklagande måste alltså komma in inom 4 veckor från domens datum.

Ett anslutningsöverklagande upphör att gälla om det första överklagandet dras tillbaka eller av något annat skäl inte går vidare.

Så här gör du

1. Skriv mark- och miljödomstolens namn och målnummer.
2. Förklara varför du tycker att domen ska ändras. Tala om vilken ändring du vill ha och varför du tycker att Mark- och miljööverdomstolen ska ta upp ditt överklagande (läs mer om prövningstillstånd längre ner).
3. Tala om vilka bevis du vill hänvisa till. Förklara vad du vill visa med varje bevis. Skicka med skriftliga bevis som inte redan finns i målet.
4. Lämna namn samt aktuella och fullständiga uppgifter om var domstolen kan nå dig: postadresser, e-postadresser och telefonnummer.
Om du har ett ombud, lämna också ombudets kontaktuppgifter.
5. Skriv under överklagandet själv eller låt ditt ombud göra det.
6. Skicka eller lämna in överklagandet till mark- och miljödomstolen. Du hittar adressen i domen.

Vad händer sedan?

Mark- och miljödomstolen kontrollerar att överklagandet kommit in i rätt tid. Har det kommit in för sent avvisar domstolen överklagandet. Det innebär att domen gäller.

Om överklagandet kommit in i tid, skickar mark- och miljödomstolen överklagandet och alla handlingar i målet vidare till Mark- och miljööverdomstolen.

Har du tidigare fått brev genom förenklad delgivning, kan även Mark- och miljööverdomstolen skicka brev på detta sätt.

Prövningstillstånd i Mark- och miljööverdomstolen

När överklagandet kommer in till Mark- och miljööverdomstolen tar domstolen först ställning till om målet ska tas upp till prövning.

Mark- och miljööverdomstolen ger prövningstillstånd i fyra olika fall.

- Domstolen bedömer att det finns anledning att tvivla på att mark- och miljödomstolen dömt rätt.
- Domstolen anser att det inte går att bedöma om mark- och miljödomstolen har dömt rätt utan att ta upp målet.
- Domstolen behöver ta upp målet för att ge andra domstolar vägledning i rättstillämpningen.
- Domstolen bedömer att det finns synnerliga skäl att ta upp målet av någon annan anledning.

Om du *inte* får prövningstillstånd gäller den överklagade domen. Därför är det viktigt att i överklagandet ta med allt du vill föra fram.

Vill du veta mer?

Ta kontakt med mark- och miljödomstolen om du har frågor. Adress och telefonnummer finns på första sidan i domen.

Mer information finns på www.domstol.se.

Hur man överklagar Mark- och miljööverdomstolens avgörande

Den som vill överklaga Mark- och miljööverdomstolens avgörande ska göra det genom att skriva till Högsta domstolen. Överklagandet ska dock skickas eller lämnas till Mark- och miljööverdomstolen.

Senaste tid för att överklaga

Överklagandet ska ha kommit in till Mark- och miljööverdomstolen senast den dag som anges i slutet av Mark- och miljööverdomstolens avgörande.

Beslut om häktning, restriktioner enligt 24 kap. 5 a § rättegångsbalken eller reseförbud får överklagas utan tidsbegränsning.

Om överklagandet har kommit in i rätt tid, skickar Mark- och miljööverdomstolen överklagandet och alla handlingar i målet vidare till Högsta domstolen.

Prövningstillstånd i Högsta domstolen

Det krävs prövningstillstånd för att Högsta domstolen ska pröva ett överklagande. Högsta domstolen får meddela prövningsstillstånd endast om

1. det är av vikt för ledning av rättstillämpningen att överklagandet prövas av Högsta domstolen eller om
2. det finns synnerliga skäl till sådan prövning, så som att det finns grund för resning, att domvilla förekommit eller att målets utgång i Mark- och

miljööverdomstolen uppenbarligen beror på grovt förbiseende eller grovt misstag.

Överklagandets innehåll

Överklagandet ska innehålla uppgifter om

1. klagandens namn, adress och telefonnummer,
2. det avgörande som överklagas (domstolens namn och avdelning samt dag för avgörandet och målnummer),
3. den ändring i avgörandet som klaganden begär,
4. de skäl som klaganden vill ange för att avgörandet ska ändras,
5. de skäl som klaganden vill ange för att prövningstillstånd ska meddelas, samt
6. de bevis som klaganden åberopar och vad som ska bevisas med varje bevis.

Förenklad delgivning

Om målet överklagas kan Högsta domstolen använda förenklad delgivning vid utskick av handlingar i målet, under förutsättning att mottagaren där eller i någon tidigare instans har fått information om sådan delgivning.

Mer information

För information om rättegången i Högsta domstolen, se www.hogstodomstolen.se